“ญี่ปุ่นอย่างที่เป็น” ลำดับที่ 9

ระบบเกษตรอินทรีย์ญี่ปุ่น-นัยยะต่อประเทศไทย

Japan Watch Project
JWP
สกสว
TSRI

"ญี่ปุ่นอย่างที่เป็น"
ลำดับที่ 9

ระบบเกษตรอินทรีย์ญี่ปุ่น-นัยยะต่อประเทศไทย

JWP
Japan Watch Project
สกสว
TSRI

“ญี่ปุ่นอย่างที่เป็น” ลำดับที่ 9
ระบบเกษตรอินทรีย์ญี่ปุ่น-นัยยะต่อประเทศไทย

ข้อมูลบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ
National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

สิรินทิพย์ นรินทร์ศิลป์.
“ญี่ปุ่นอย่างที่เป็น” ลำดับที่ 9 ระบบเกษตรอินทรีย์ญี่ปุ่น-นัยยะต่อประเทศไทย.-- กรุงเทพฯ : โครงการสันติไมตรีไทย-ญี่ปุ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2563.

97 หน้า.

1. ผลิตผลเกษตร. 2. สินค้าเกษตร--ญี่ปุ่น. I. ชื่อเรื่อง.

338.17

ISBN 978-616-488-066-5

ผู้เขียน สิรินทิพย์ นรินทร์ศิลป์
พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2563
จำนวนพิมพ์ 300 เล่ม

จัดทำโดย โครงการสันติไมตรีไทย-ญี่ปุ่น (Japan Watch)
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
โทรศัพท์ 02-221-2422 โทรสาร 02-221-2422
www.japanwatch.today

พิมพ์ที่ สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทรศัพท์ 0-2218-3557 โทรสาร 0-2218-3547
http://www.cupress.chula.ac.th
E-mail: cuprint@hotmail.com

คำนำ

โครงการสันติไมตรีไทย-ญี่ปุ่นสนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) เป็นชุดโครงการประสานงานที่ก่อตั้งขึ้นจากวิสัยทัศน์ว่าในบริบทโลกสมัยใหม่ ประเทศต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเกี่ยวพันและส่งอิทธิพลต่อกันลึกซึ้งกว้างขวาง ดังนั้น การทำความรู้จักและเข้าใจประเทศอื่น ๆ จึงมีความสำคัญและจำเป็นมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศสำคัญ ๆ เช่น ประเทศญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นมีบทบาทและอิทธิพลต่อโลก ภูมิภาค และต่อประเทศไทยทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง และวัฒนธรรม การปรับเปลี่ยนโครงสร้างภายในประเทศ หรือบทบาทพฤติกรรมแสดงออกของญี่ปุ่นส่งผลต่อไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งรวดเร็ว รุนแรง และเป็นไปอย่างช้า ๆ การทำความรู้จักและเข้าใจประเทศญี่ปุ่นจึงเป็นประโยชน์ทั้งในแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาประเทศหรือกำหนดจุดยืนของประเทศต่อญี่ปุ่นและต่อประเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และในแง่มุมของการมองมุมกลับเปรียบเทียบทบทวนเพื่อเห็นภาพและเข้าใจประเทศไทยที่ชัดเจนมากขึ้นด้วยเช่นกัน

เอกสารชุด “ญี่ปุ่นอย่างที่เป็น” เป็นส่วนหนึ่งของผลผลิตตามเป้าหมายของโครงการฯ เพื่อประมวลข้อมูลความรู้เกี่ยวกับญี่ปุ่นเผยแพร่ในสังคมไทย โครงการฯ มีความคาดหวังว่าสังคมไทยจะได้รับประโยชน์จากเอกสารชุดนี้ตามสมควร

โครงการสันติไมตรีไทย-ญี่ปุ่น

สารบัญ

		หน้า
บทนำ		1
บทที่ 1	ความเป็นมา พัฒนาการ และสถานการณ์เกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่น	9
บทที่ 2	กฎหมายและนโยบายเกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่น	23
บทที่ 3	รูปแบบการผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศญี่ปุ่น: เปรียบเทียบระบบ Teikei กับ Organic JAS	29
บทที่ 4	นัยยะต่อประเทศไทย	59
บรรณานุกรม		73
ภาคผนวก 1	รายชื่อหน่วยงานตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในประเทศญี่ปุ่น	86

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	สินค้าพืชเกษตรอินทรีย์นำเข้าที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน JAS ในญี่ปุ่น ปี ค.ศ. 2011	19
ภาพที่ 2	สินค้าพืชเกษตรอินทรีย์แปรรูปนำเข้าที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน JAS ในญี่ปุ่น ปี ค.ศ. 2011	20
ภาพที่ 3	ปรัชญาการทำงานของระบบ Teikei	30
ภาพที่ 4	กระบวนการจัดจำหน่ายสินค้าในระบบ Teikei	36
ภาพที่ 5	ระบบตรวจสอบอินทรีย์ในญี่ปุ่น	48
ภาพที่ 6	ตรารับรองมาตรฐาน Organic JAS	48
ภาพที่ 7	ตัวอย่างตรารับรองมาตรฐาน Organic JAS ที่ได้รับการตรวจสอบโดยหน่วยงาน JONA	49
ภาพที่ 8	ตรารับรองมาตรฐาน Organic Thailand ของ มกอช.	65
ภาพที่ 9	ตรารับรองมาตรฐานอินทรีย์ของหน่วยงานภาคเอกชนไทย	68

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	เปรียบเทียบรูปแบบการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ระหว่างระบบ Teikei กับ Organic JAS	56

บทนำ

การทำเกษตรอินทรีย์ (organic agriculture) ซึ่งเป็นการผลิตโดยวิธีการธรรมชาติ ไม่ใช้สารเคมีนั้น ถือว่าเป็นรูปแบบการทำเกษตรดั้งเดิมของหลายประเทศมาแต่ต้น แต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ด้วยภัยจากสงครามและอัตราการเติบโตของประชากรโลกที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้หลายประเทศประสบปัญหาขาดแคลนอาหาร การผลิตทางการเกษตรแบบดั้งเดิมจึงไม่สามารถสร้างผลผลิตที่เพียงพอต่อความต้องการบริโภคได้ ประเทศต่าง ๆ จึงคิดค้นวิธีการเสริมสร้างความเพียงพอทางอาหาร โดยมุ่งเน้นการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ที่เรียกว่า “การปฏิวัติเขียว” (green revolution) และตั้งแต่นั้นวิธีการผลิตทางการเกษตรของหลายประเทศจึงได้เปลี่ยนจากการทำเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นวิธีการผลิตแบบธรรมชาติไปสู่การเกษตรแบบใช้สารเคมี (chemical agriculture) นอกจากนี้ อิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมใหม่ (neoliberalism) อันเป็นแนวคิดการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นการเปิดเสรีทางการค้า การพัฒนาประเทศให้เป็นอุตสาหกรรม และการเติบโตทางเศรษฐกิจ ก็ทำให้ประเทศต่าง ๆ มีการพัฒนาภาคเกษตรจากการทำเกษตรเพื่อยังชีพ (subsistence agriculture) ไปสู่การทำเกษตรเชิงพาณิชย์ (commercial agriculture) และอุตสาหกรรมการเกษตร (agroindustry) เพื่อเพิ่มผลผลิตและปริมาณการส่งออก ดังนั้น

การทำเกษตรเคมีจึงกลายเป็นรูปแบบการผลิตทางการเกษตรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มผลผลิตทางอาหารสำหรับประเทศที่ประสบปัญหาขาดแคลนอาหาร และเป็นวิธีการผลิตที่เพิ่มความสามารถในการแข่งขันและการส่งออกสินค้าเกษตรของหลายประเทศด้วย

อย่างไรก็ตาม ในช่วงทศวรรษ 1970 การใช้สารเคมีในการผลิตทางการเกษตรได้ส่งผลกระทบทำให้หลายประเทศเกิดปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมและปัญหาสิ่งแวดล้อม และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความมั่นคงทางอาหาร (food security) แม้ว่าการผลิตโดยใช้สารเคมีจะช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหาร แต่ก็มีข้อถกเถียงถึงเรื่องความปลอดภัยทางอาหาร (food safety) อันเกิดจากการใช้สารเคมีในการผลิตและการใช้เมล็ดพันธุ์ที่ดัดแปลงพันธุกรรม ในช่วงเวลานี้เอง แนวคิดการทำเกษตรเชิงนิเวศ (agroecology) จึงเกิดขึ้น และการทำเกษตรอินทรีย์ซึ่งเป็นวิธีการผลิตแบบธรรมชาติและรูปแบบการทำการเกษตรแบบดั้งเดิมก็ได้ถูกนำกลับมาใช้อีกครั้งในฐานะการทำเกษตรทางเลือก (alternative agriculture) เพื่อฟื้นฟูและปรับปรุงระบบนิเวศ ในเวลาเดียวกันการที่ผู้บริโภคในหลายประเทศเริ่มตระหนักถึงความปลอดภัยทางอาหาร และสนใจที่จะบริโภคอาหารอินทรีย์เพิ่มขึ้น รวมทั้งผู้บริโภคมีความเต็มใจที่จะจ่ายเงินในราคาที่สูงขึ้นเพื่อเป็นค่าธรรมเนียมพิเศษให้กับสินค้าอินทรีย์ ก็ส่งผลให้การค้าและการนำเข้าสินค้าเกษตรอินทรีย์

ในหลายประเทศเพิ่มขึ้น การผลิตและการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์จึงถูกนำมาใช้เป็นรูปแบบของการค้าทางเลือก (alternative trade) เพื่อช่วยส่งเสริมการเข้าถึงตลาดของเกษตรกรด้วย

การเพิ่มขึ้นของการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะการค้าระหว่างประเทศ ได้ส่งผลให้กลุ่มประเทศผู้นำเข้าเริ่มมีการเรียกร้องให้มีการกำหนดมาตรฐานสินค้าอินทรีย์ การตรวจสอบรับรองมาตรฐาน และการใช้ตรารับรองมาตรฐานสินค้าเพื่อประกันความน่าเชื่อถือของสินค้าและความมั่นใจของผู้บริโภค ในปี ค.ศ. 1972 สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (The International Federation of Organic Agriculture Movements หรือ IFOAM) ซึ่งเป็นองค์กรภาคเอกชนที่มีหน้าที่กำหนดกฎเกณฑ์มาตรฐานเกษตรอินทรีย์และให้บริการตรวจสอบรับรองระบบงานแก่องค์กรตรวจสอบรับรองเกษตรอินทรีย์จึงได้ถูกจัดตั้งขึ้น และในปี ค.ศ. 1980 IFOAM ได้ประกาศ The Basic Standards for Organic Production and Processing (IBS) ภายหลังจากการประกาศมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ดังกล่าว องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations-FAO) ได้เรียกร้องว่า นอกจากการกำหนดกฎเกณฑ์มาตรฐานเกษตรอินทรีย์โดย IFOAM ซึ่งเป็นองค์กรภาคเอกชนแล้ว ภาครัฐของแต่ละประเทศก็ควรมีการกำหนดกฎเกณฑ์มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศด้วย ทั้งนี้

เพื่อปกป้องและสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคภายในประเทศเพิ่มขึ้น ในปี ค.ศ. 1992 คณะกรรมการโคเด็กซ์ แอลิเมนแทเรียส (Codex Alimentarius Commission) ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติที่ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานอาหารในระดับสากลจึงได้พัฒนา Guidelines for the Production, Processing, Marketing and Labelling of Organically Produced Foods และประกาศใช้แนวทางดังกล่าวในปี ค.ศ. 1999 เพื่อให้ภาครัฐของประเทศต่าง ๆ ใช้เป็นแนวทางสำหรับพัฒนากฎเกณฑ์และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศ การประกาศใช้แนวทางดังกล่าว ต่อมาได้ส่งผลให้แต่ละประเทศมีการกำหนดกฎเกณฑ์และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศตัวเองขึ้น รวมทั้งเกิดองค์กรภาคเอกชนที่ทำหน้าที่ตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เป็นจำนวนมาก ทั้งมาตรฐานในระดับประเทศและมาตรฐานสากล (Compagnoni, n.d., p. 77; Kilcher, Huber and Schmid, 2007, p. 74-75) ในปัจจุบัน การค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการค้าภายในประเทศ หรือการค้าระหว่างประเทศ จึงมักอยู่ในระบบของการค้าผ่านการใช้ตรารับรองมาตรฐาน

การค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ผ่านการใช้ตรารับรองมาตรฐานได้ถูกอธิบายโดยกลุ่มผู้สนับสนุนว่า นอกจากจะเป็นเครื่องมือในการสร้างความน่าเชื่อถือและการประกันคุณภาพและความปลอดภัย

ให้กับสินค้าแล้ว ยังช่วยเพิ่มโอกาสการเข้าถึงตลาดให้แก่เกษตรกรด้วย (Le Courtois et al., 2011, p. 1) อีกทั้ง การค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ผ่านการใช้ตรารับรองมาตรฐานอาจช่วยให้เกษตรกรสามารถหลีกเลี่ยงความเสี่ยงจากความผันผวนของราคาตลาด และเกษตรกรมีแนวโน้มที่จะมีอำนาจในการกำหนดและต่อรองราคาเพิ่มขึ้น เนื่องจากการใช้ตรารับรองสินค้าถือได้ว่าเป็นกระบวนการลดความเป็นสินค้า (decommodification) ซึ่งช่วยลดความเหมือนและความเป็นเนื้อเดียวกันของสินค้า โดยการทำให้สินค้าชนิดเดียวกันสามารถถูกจำแนกออกเป็นหลายลักษณะ ดังนั้น สินค้าชนิดเดียวกันจึงสามารถสร้างมูลค่าที่แตกต่างกันได้ (Blackmore and Keeley, 2012, p. 4) แต่ในขณะเดียวกัน ก็มีผู้โต้แย้งว่า การค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ผ่านการใช้ตรารับรองมาตรฐานเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างอุปสรรคทางการค้าและการเข้าถึงตลาดแก่เกษตรกรรายย่อย เนื่องจากการตรวจสอบรับรองมาตรฐานและใช้ตรารับรองสินค้าจำเป็นต้องมีการปฏิบัติตามกฎระเบียบการผลิตที่กำหนดไว้ และมีค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบรับรอง ดังนั้น สำหรับเกษตรกรรายย่อยที่ยากจน ขาดแคลนทรัพยากรการผลิต และมีความรู้และความสามารถที่จำกัด พวกเขาก็อาจจะไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบการผลิตที่กำหนดไว้ได้ และอาจไม่มีทุนทรัพย์เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบรับรอง ซึ่งอาจส่งผลให้

พวกเขาไม่สามารถเข้าถึงตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้ (Wynen, 2002; Cantor and Strochlic, 2009, p. 13)

ในกรณีของญี่ปุ่น ประเทศญี่ปุ่นถูกรับรู้โดยทั่วไปว่าเป็นประเทศในกลุ่มผู้นำเข้าสินค้าเกษตรและอาหารอินทรีย์ แต่ในเวลาเดียวกันสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ถูกผลิตในประเทศญี่ปุ่นเองก็เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงในด้านคุณภาพ และวิธีการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่นได้ถูกนำมาปรับใช้เป็นต้นแบบในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทยด้วย จากการทบทวนเอกสารเกี่ยวกับการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศญี่ปุ่นพบข้อมูลที่น่าสนใจว่า ญี่ปุ่นมีรูปแบบการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศอยู่ 2 รูปแบบ คือ 1) การผลิตและการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายใต้องค์กร Japan Organic Agriculture Association หรือ JOAA ซึ่งเป็นการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ไม่ใช้ตรารับรองมาตรฐาน หรือที่เรียกว่าระบบ “Teikei” และ 2) การผลิตและการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ผ่านการใช้ตรารับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่น ที่เรียกว่า “Japanese Agricultural Organic Standard” หรือ “Organic JAS Standard” (Japan Organic Agriculture Association, n.d)

จากข้อมูลในส่วนนี้ ผู้เขียนจึงมีสมมติฐานว่ารูปแบบการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศของญี่ปุ่นทั้ง 2 รูปแบบน่าจะเป็นทางออกสำหรับข้อถกเถียงเกี่ยวกับการค้าสินค้า

เกษตรอินทรีย์ผ่านการใช้ตรารับรองมาตรฐานและไม่ใช้ตรารับรองมาตรฐานกับประเด็นการเข้าถึงตลาดของเกษตรกรในข้างต้นได้ นอกจากนี้ ในปัจจุบัน แม้ว่าในประเทศไทยจะมีการกล่าวถึงรูปแบบการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศของญี่ปุ่นทั้ง 2 รูปแบบอยู่บ้างแล้ว แต่ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นข้อมูลที่ถูกเผยแพร่ทางเว็บไซต์มากกว่าที่จะเป็นงานศึกษา และข้อมูลส่วนใหญ่เป็นการอธิบายในเชิงสนับสนุนรูปแบบการทำเกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่นในฐานะตัวแบบต่อประเทศไทยมากกว่าที่จะอธิบายถึงปัญหาและข้อจำกัด (เครือข่ายแปรรูปอาหารอินทรีย์, พฤศจิกายน 2560; สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงโตเกียว, 2560; สหกรณ์กรีนเนท จำกัด, ม.ป.ป.) ดังนั้น ผู้เขียนจึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศของญี่ปุ่นทั้ง 2 รูปแบบ ว่ามีข้อดีและข้อจำกัดแตกต่างกันอย่างไร และแต่ละรูปแบบนั้นช่วยส่งเสริมการเข้าถึงตลาดอินทรีย์ให้แก่เกษตรกรอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการทำเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น และใช้เป็นข้อมูลความรู้และทางเลือกแก่เกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย

วิธีการศึกษาที่ประยุกต์ใช้ในบทความนี้ จะใช้วิธีการศึกษาทางเอกสาร โดยการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารทางราชการ เอกสารงานวิจัยและวิชาการ และข้อมูลจากเว็บไซต์ โดยบทความนี้ ผู้เขียนจะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 บท ประกอบด้วย

บทที่ 1 ความเป็นมา พัฒนาการ และสถานการณ์เกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่น บทที่ 2 กฎหมายและนโยบายเกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่น บทที่ 3 รูปแบบการผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศญี่ปุ่น: เปรียบเทียบระบบ Teikei กับ Organic JAS และบทที่ 4 นัยยะต่อประเทศไทย

บทที่ 1

ความเป็นมา พัฒนาการ และสถานการณ์ เกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่น

ความเป็นมาและพัฒนาการ

รูปแบบการผลิตทางการเกษตรแต่เดิมของประเทศญี่ปุ่นนั้นก็เป็นการทำเกษตรอินทรีย์เช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ และในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศญี่ปุ่นก็สามารถผลิตอาหารได้เพียงพอต่อความต้องการบริโภคภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ผลกระทบของสงครามและอัตราการเติบโตของประชากรที่เพิ่มขึ้นทำให้ประเทศญี่ปุ่นเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนอาหารเช่นเดียวกับหลายประเทศ ดังนั้น รัฐบาลญี่ปุ่นจึงดำเนินการปฏิรูปภาคเกษตรในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็น การสนับสนุนให้เกษตรกรเปลี่ยนรูปแบบการผลิตจากการทำเกษตรอินทรีย์เป็นการทำการเกษตรแบบเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิต การจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรในปี ค.ศ. 1947 เพื่อสนับสนุนปัจจัยการผลิตและจัดหาตลาด และการออกกฎหมายปฏิรูปที่ดินในปี ค.ศ. 1952 เพื่อเวนคืนที่ดินให้แก่เกษตรกรเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการผลิต เป็นต้น ในเวลาเดียวกัน รัฐบาลญี่ปุ่นก็ดำเนินการพัฒนาประเทศตามแนวคิดเสรีนิยมใหม่ที่มุ่งเน้นการพัฒนาประเทศให้เป็นอุตสาหกรรม และการสนับสนุนการเปิดเสรี

ทางการค้า โดยเฉพาะการเปิดเสรีสินค้าอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม สำหรับการเปิดเสรีสินค้าเกษตร แม้ว่าประเทศญี่ปุ่นมีความจำเป็นต้องนำเข้าอาหารจากต่างประเทศเพื่อเสริมสร้างความเพียงพอทางอาหารและความมั่นคงทางอาหารของประเทศ แต่ประเทศญี่ปุ่นก็ไม่ได้เปิดตลาดสินค้าเกษตรของตนเองจนกระทั่งทศวรรษที่ 1990

อย่างไรก็ตาม ผลจากการปฏิรูปภาคเกษตร นอกจากไม่ได้ช่วยทำให้ผลผลิตอาหารของประเทศมีความเพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศแล้ว อัตราการพึ่งพาตนเองทางอาหารของญี่ปุ่นยังเสื่อมถอยลงด้วย รวมทั้งภาคเกษตรของประเทศก็มีขนาดเล็กลงเรื่อยมาตั้งแต่ทศวรรษ 1960 นอกจากนี้ ผลจากความพยายามที่จะพัฒนาประเทศให้เป็นอุตสาหกรรม ทำให้ประเทศญี่ปุ่นมีการใช้สารเคมีในทุกภาคการผลิตของประเทศเป็นจำนวนมาก ส่งผลกระทบให้ในช่วงทศวรรษ 1960 ญี่ปุ่นเผชิญกับปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม และการปนเปื้อนทางสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเกิดขึ้นของโรคมินามาตะ (Minamata diease) ในปี ค.ศ. 1956 ที่เมือง Kumamoto และในปี ค.ศ. 1965 ที่เมือง Niigata ซึ่งเป็นโรคที่เกิดจากสารปรอทที่ปนเปื้อนมากับน้ำเสียของโรงงานอุตสาหกรรม และได้ปนเปื้อนไปในอาหาร ส่งผลให้ในช่วงทศวรรษ 1970 กลุ่มผู้ผลิตและกลุ่มผู้บริโภคในประเทศญี่ปุ่นมีความกังวลในเรื่องความปลอดภัยทางอาหาร กระแสตื่นตัวในการทำเกษตรอินทรีย์จึงเกิดขึ้นอีกครั้ง

Sato (2018, p. 12) ได้อธิบายว่า กระแสตื่นตัวในการทำเกษตรอินทรีย์ในญี่ปุ่นสามารถแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลา คือ ช่วงแรกเริ่มต้นจากทศวรรษ 1970-1980 ช่วงที่ 2 เริ่มต้นจากปลายทศวรรษ 1980-1990 และช่วงที่ 3 เริ่มต้นจากทศวรรษ 1990-ปัจจุบัน ในช่วงแรก กระแสการทำอินทรีย์เกิดขึ้นจากความกังวลของผู้บริโภคในประเด็นความปลอดภัยทางอาหาร และความต้องการอาหารที่ดีต่อสุขภาพ ในปี ค.ศ. 1971 กลุ่มผู้ผลิตและกลุ่มผู้บริโภคในประเทศญี่ปุ่นจึงได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคม (social movement) จัดตั้งองค์กรที่ไม่แสวงผลกำไร ที่ชื่อว่า "The Japan Organic Agriculture Association (JOAA)" เพื่อสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ในประเทศญี่ปุ่น โดยการสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ขององค์กร JOAA นี้ ไม่ได้มีเป้าหมายเพียงแค่การลดการใช้สารเคมีในการทำการเกษตรเท่านั้น แต่เพื่อสนับสนุนการผลิตอาหารที่ปลอดจากการปนเปื้อนของสารเคมีซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากแหล่งอื่นด้วย (Japan Organic Agriculture Association, n.d.; Organization for Economic Co-operation and Development, 2015; Yamashita, 2008) โดยนาย Teruo Ichiraku ประธานผู้ก่อตั้งองค์กร JOAA ได้ให้คำนิยามคำว่า "อินทรีย์" (organic) หรือในภาษาญี่ปุ่นเรียกว่า "Yuki" ว่าหมายถึง "การมีอยู่ของหลักการและกฎเกณฑ์เบื้องหลังปรากฏการณ์ธรรมชาติ (there are laws and principles behind the

dynamism of natural phenomena)" (Japan Organic Agriculture Association, n.d.) คำนิยามดังกล่าว จึงพาไปสู่ความเข้าใจว่า "อินทรีย์" (organic) คือ การผลิตแบบธรรมชาติ นอกจากนี้ ในปี ค.ศ. 1978 JOAA ได้ประกาศหลักการดำเนินงานการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ขององค์กรที่เรียกว่า ระบบ "Teikei" ขึ้น ซึ่งเป็นหลักการการดำเนินงานบนพื้นฐานการเป็นพันธมิตรระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค (producer-consumer co-partnership) ที่ให้ความสำคัญกับการทำข้อตกลง การทำความเข้าใจ และการสร้างความเชื่อใจระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคตั้งแต่ขั้นตอนการผลิตจนกระทั่งการจัดจำหน่าย ดังนั้น การผลิตและการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ของ JOAA จึงเป็นการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ไม่ใช้ตรารับรองทางการค้า

ต่อมา ช่วงที่สอง ในช่วงทศวรรษ 1980-1990 การทำเกษตรอินทรีย์ภายใต้การดำเนินงานของ JOAA ได้ปรากฏถึงปัญหาเนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวผู้หญิงในสังคมญี่ปุ่นเริ่มออกไปทำงานนอกบ้านเพิ่มขึ้น จำนวนเกษตรกรญี่ปุ่นที่สนใจทำเกษตรอินทรีย์และเข้าร่วมในระบบ Teikei ภายใต้องค์กร JOAA จึงมีจำนวนน้อยลงและอุปทานสินค้าเกษตรอินทรีย์ในตลาดก็ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค อีกทั้ง กลุ่มเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ก็เริ่มมีความขัดแย้งกับกลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่ที่ทำเกษตรเคมีทั่วไปในเรื่องของวิธีการผลิตและกลยุทธ์ทางการตลาดที่แตกต่างกันด้วย

ในขณะที่ทางฝั่งของผู้บริโภคเองก็เริ่มมีความต้องการที่จะบริโภคอาหารอินทรีย์โดยไม่ต้องการปฏิบัติตามข้อบังคับภายใต้ระบบ Teikei ในช่วงเวลานี้ ผู้จัดจำหน่ายสินค้าอาหารอินทรีย์ (organic foods distributors) เช่น คนกลางทางการค้า ร้านค้าปลีก บริษัทจัดจำหน่ายสินค้าอาหารอินทรีย์จึงปรากฏขึ้น (Sato, 2018, p. 12-13)

ในช่วงที่สาม ในช่วงทศวรรษ 1990-ปัจจุบัน เมื่อห่วงโซ่อุปทานของสินค้าอาหารอินทรีย์ในประเทศญี่ปุ่นขยายตัวขึ้น และสินค้าอาหารอินทรีย์จากต่างประเทศถูกนำเข้ามาในญี่ปุ่นเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำเข้าจากประเทศสหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป ส่งผลให้กลุ่มผู้บริโภคเริ่มไม่มั่นใจว่าสินค้าอาหารอินทรีย์ที่ถูกจำหน่ายนั้น เป็นสินค้าอาหารที่ปลอดภัยและปลอดจากสารเคมีจริงหรือไม่ อีกทั้ง คำจำกัดความของเกษตรอินทรีย์ในประเทศญี่ปุ่นก็ไม่มีความชัดเจน ในปี ค.ศ. 1987 กลุ่มผู้บริโภคจึงยื่นเรื่องเสนอต่อผู้ว่าราชการกรุงโตเกียวเรียกร้องให้ภาครัฐกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้มีความชัดเจน โดยในช่วงแรกของการยื่นเรื่องของกลุ่มผู้บริโภคนั้นภาครัฐยังไม่กระตือรือร้นที่จะกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1990 เมื่อประเทศสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมาย The Food, Agriculture, Conservation, and Trade Act และในปี ค.ศ. 1992 กลุ่มประชาคมยุโรปได้ออกกฎหมาย European

Regulation on Organic Farming ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีการกำหนดให้มีการออกตรารับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ ภาครัฐของญี่ปุ่นจึงเริ่มให้ความสนใจเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศ ในปี ค.ศ. 1992 นั้นเอง กระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมงของญี่ปุ่น (The Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries of Japan-MAFF) จึงเริ่มร่างแนวทางการติดฉลากสินค้าอินทรีย์ (organic labelling guidelines) ขึ้น และในปี ค.ศ. 1998 กระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมงของญี่ปุ่นก็ได้กำหนดกฎระเบียบการรับรองอินทรีย์ในกฎหมายมาตรฐานเกษตรของญี่ปุ่น (Japanese Agricultural Standard-JAS law) ต่อมาในปี ค.ศ. 1999 เมื่อคณะกรรมการโคเด็กซ์ แอลิเมนแทเรียส (Codex Alimentarius Commission) ได้ประกาศใช้ Guidelines for the Production, Processing, Marketing and Labelling of Organically Produced Foods เพื่อเป็นแนวทางสำหรับพัฒนากฎเกณฑ์และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศต่าง ๆ สภานิติบัญญัติแห่งชาติของญี่ปุ่น (Diet) จึงได้มีการทบทวนกฎระเบียบการรับรองอินทรีย์ในกฎหมายมาตรฐานเกษตรของญี่ปุ่น และในปี ค.ศ. 2000 กระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมงของญี่ปุ่นก็ได้ประกาศรายละเอียดของมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศ ที่เรียกว่า Japanese Agricultural Organic Standard หรือ Organic JAS Standard และบังคับใช้อย่างเป็นทางการ ในปี ค.ศ. 2001 (Sato, 2018, p. 13)

โดยใน Organic JAS Standard ได้มีการสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับสินค้าอาหารอินทรีย์ของญี่ปุ่นโดยระบุว่า “อินทรีย์ (organic) หมายถึง การไม่ใช้สารเคมีทุกชนิดในการผลิตหรือเพาะปลูกมากกว่า 3 ปีขึ้นไป” (Agriculture and Agri-Food Canada, 1997 as cited in Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2001)

จากพัฒนาการของเกษตรอินทรีย์ญี่ปุ่นในข้างต้น ในปัจจุบันการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศญี่ปุ่นจึงแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) การผลิตและการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ไม่ใช้ตรารับรองมาตรฐานภายใต้ระบบ Teikei และ 2) การผลิตและการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ผ่านการใช้ตรารับรองมาตรฐานภายใต้ระบบ Organic JAS Standard

สถานการณ์เกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่น

ในปัจจุบัน ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ครอบครองตลาดสินค้าอาหารอินทรีย์ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (Organic Eprints, n.d.) และตลาดสินค้าอาหารอินทรีย์ของญี่ปุ่นมีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 13 ของโลก (Global Organic Trade Guide, n.d.) โดย Global Organic Trade Guide (n.d.) ได้ให้ข้อมูลว่า ในปี ค.ศ. 2017 ญี่ปุ่นมีมูลค่าการค้าสินค้าอาหารและเครื่องดื่มสำเร็จรูปที่เป็น

อินทรีย์อยู่ที่ 597 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็นร้อยละ 1.5 ของมูลค่าการค้าสินค้าอาหารและเครื่องดื่มสำเร็จรูปที่เป็นอินทรีย์ของตลาดโลก[1] นอกจากนี้ อุปสงค์ของสินค้าอาหารอินทรีย์ภายในประเทศก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายหลังการเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติในปี ค.ศ. 2011 อย่างไรก็ตาม แม้ว่าตลาดสินค้าอาหารอินทรีย์ของญี่ปุ่นจะมีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 13 ของโลก และอุปสงค์ของสินค้าอาหารอินทรีย์ภายในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่การขยายตัวของตลาดสินค้าอาหารอินทรีย์ของญี่ปุ่นยังคงมีข้อจำกัด เนื่องจากปัจจัยหลายประการ คือ 1) อุปทานของผลิตภัณฑ์อาหารอินทรีย์ภายในประเทศยังคงมีไม่เพียงพอต่อความต้องการบริโภคภายในประเทศ โดยสินค้าอาหารอินทรีย์ที่ถูกจำหน่ายภายในประเทศญี่ปุ่นมีเพียงร้อยละ 1 ของสินค้าอาหารที่ถูกจำหน่ายในตลาดทั้งหมด โดยความไม่เพียงพอนี้เป็นผลมาจากผู้ผลิตสินค้าเกษตรและอาหารอินทรีย์ในญี่ปุ่นยังคงมีจำนวนน้อย ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย และการผลิตสินค้า

[1] ในปี ค.ศ. 2017 มูลค่าการค้าสินค้าอาหารและเครื่องดื่มสำเร็จรูปที่เป็นอินทรีย์ของตลาดโลกมีมูลค่าอยู่ที่ 40,438.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และประเทศที่มีมูลค่าการค้าสินค้าอาหารและเครื่องดื่มสำเร็จรูปที่เป็นอินทรีย์มากที่สุด หรือกล่าวได้ว่าเป็นตลาดสินค้าอาหารอินทรีย์ที่ใหญ่ที่สุด คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีมูลค่าการค้าสินค้าอาหารและเครื่องดื่มสำเร็จรูปที่เป็นอินทรีย์อยู่ที่ 16,991.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็นร้อยละ 42.1 ของมูลค่าการค้าสินค้าอาหารและเครื่องดื่มสำเร็จรูปที่เป็นอินทรีย์ของตลาดโลกทั้งหมด

เกษตรอินทรีย์ไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ส่งผลให้อุปสงค์สินค้าอินทรีย์ของประเทศยังคงพึ่งพาอยู่กับการนำเข้า 2) ราคาสินค้าอาหารอินทรีย์มีราคาสูง และ 3) ผู้บริโภคยังคงขาดความเข้าใจเกี่ยวกับสินค้าอินทรีย์ โดยมีความสับสนระหว่างคำว่า “อินทรีย์” (organic) กับ คำว่า “ธรรมชาติ” (natural) (Food Navigator-Asia, 2014; Japan Today, 2014; Global Agricultural Information Network, 2017; The International Federation of Organic Agriculture Movements, n.d.; Organic Trade Association, n.d., p. 1)

จากเอกสารรายงานของกระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมงของญี่ปุ่น พบว่า ผลการสำรวจในปี ค.ศ. 2010 ญี่ปุ่นมีเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์จำนวนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนเกษตรกรทั้งหมดของประเทศ และส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์โดยไม่ใช้ตรารับรองมาตรฐาน กล่าวคือ เกษตรกรญี่ปุ่นที่ทำเกษตรอินทรีย์มีประมาณ 12,000 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.5 ของเกษตรกรทั้งหมด แบ่งเป็นเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน Organic JAS Standard จำนวน 4,000 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.2 ของเกษตรกรทั้งหมด และเป็นเกษตรกรที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานจำนวน 8,000 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.3 ของเกษตรกรทั้งหมด นอกจากนี้ เกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ จำนวนร้อยละ 50 อายุน้อยกว่า 60 ปี สำหรับพื้นที่เพาะปลูกสินค้าเกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่น ผลการสำรวจในปี

ค.ศ. 2015 พบว่า ประเทศญี่ปุ่นมีพื้นที่เพาะปลูกสินค้าเกษตรอินทรีย์จำนวนประมาณ 26,000 เฮกตาร์ เพิ่มขึ้นจากปี ค.ศ. 2009 ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 16,000 เฮกตาร์ อย่างไรก็ตาม ขนาดพื้นที่เพาะปลูกสินค้าเกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 2015 คิดเป็นเพียงร้อยละ 0.6 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมดของญี่ปุ่นเท่านั้น โดยแบ่งเป็นพื้นที่เกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน Organic JAS Standard จำนวนประมาณ 10,000 เฮกตาร์ และพื้นที่เกษตรอินทรีย์ที่ไม่ได้ผ่านการรับรองมาตรฐานจำนวนประมาณ 16,000 เฮกตาร์ (The Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries of Japan, 2017a, p. 2)

ประเภทสินค้าเกษตรที่ถูกผลิตด้วยวิธีเกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่น ได้แก่ ข้าว ชาเขียว ผักสด และผลไม้สด อย่างไรก็ตาม สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ถูกจำหน่ายมากที่สุดในญี่ปุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในซูเปอร์มาร์เกตและร้านค้าปลีก คือ สินค้าประเภทผักและผลไม้ โดยสินค้าประเภทผัก ได้แก่ หัวหอม แครอท มันฝรั่ง บล็อกโคลี่ หน่อไม้ฝรั่ง ฟักทอง ขิง และกระเทียม ในขณะที่สินค้าประเภทผลไม้ ได้แก่ ส้ม สตอเบอร์รี่ กีวี่ กล้วย และผลไม้เมืองร้อนต่าง ๆ (Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2001; The Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries of Japan, 2013) นอกจากนี้ Sato (2018, p. 27) ได้ให้ข้อมูลว่าข้าวและผักสดเป็นประเภทสินค้าที่ถูกผลิตด้วยวิธีการอินทรีย์และถูกบริโภคภายในประเทศญี่ปุ่นมากที่สุด

สำหรับสินค้าอาหารอินทรีย์ที่ญี่ปุ่นนำเข้ามาจากต่างประเทศ Organic Trade Association (n.d.) อธิบายว่า ในปี ค.ศ. 2011 สินค้าพืชเกษตรอินทรีย์ที่ถูกนำเข้ามามากที่สุดคือ ถั่วเหลือง รองลงมา คือ ผัก ผลไม้ และชาเขียว ในขณะที่ข้าวถูกนำเข้ามาเพียงร้อยละ 0.9 ของสินค้าพืชเกษตรอินทรีย์ที่ถูกนำเข้ามาทั้งหมด (ดูภาพที่ 1) และสินค้าพืชเกษตรอินทรีย์แปรรูปที่ถูกนำเข้ามามากที่สุด คือ ผลิตภัณฑ์จากผัก รองลงมา คือ ผลิตภัณฑ์จากผลไม้ และถั่วเหลือง (ดูภาพที่ 2) และสำหรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่นที่ถูกส่งออกไปต่างประเทศ Sato (2018, p. 15) ให้ข้อมูลว่า สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ถูกส่งออกไปปริมาณมากที่สุดในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 2014-2016 ได้แก่ ชา รองลงมา คือ หัวบุก และลูกพลัมแปรรูป โดยสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ถูกส่งออกทั้งหมดเป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ผ่านการตรวจสอบและได้รับการรับรองมาตรฐาน Organic JAS

ภาพที่ 1 สินค้าพืชเกษตรอินทรีย์นำเข้าที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน JAS ในญี่ปุ่น ปี ค.ศ. 2011

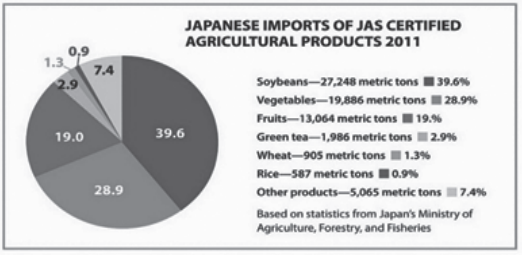

ที่มา: Organic Trade Association, n.d., p. 2

ภาพที่ 2 สินค้าพืชเกษตรอินทรีย์แปรรูปนำเข้าที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน JAS ในญี่ปุ่น ปี ค.ศ. 2011

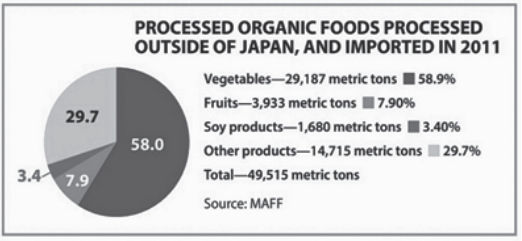

ที่มา: Organic Trade Association, n.d., p. 3

สำหรับผลสำรวจข้อมูลทางฝั่งผู้บริโภค โดยกระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมงของญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 2017 ผ่านการทำแบบสอบถามผ่านเว็บไซต์ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนประมาณ 5,000 คน พบว่า ผู้บริโภคชาวญี่ปุ่นมากกว่าร้อยละ 50 บริโภคอาหารอินทรีย์น้อยกว่าสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และมากกว่าร้อยละ 50 รู้จักคำว่า “อินทรีย์” แต่ไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบและมาตรฐานต่าง ๆ นอกจากนี้ ผู้บริโภคส่วนใหญ่จำนวนร้อยละ 87.4 ซื้อสินค้าอาหารอินทรีย์จากซูเปอร์มาร์เกต และผู้บริโภคจำนวนร้อยละ 50.1 ซื้อสินค้าอินทรีย์ที่มีตรารับรอง JAS ในขณะที่จำนวนร้อยละ 49.9 ไม่ได้ซื้อสินค้าที่มีตรารับรอง JAS และในกรณีที่คุณภาพของสินค้าอาหารอินทรีย์มีระดับเท่ากัน ระหว่างสินค้าที่ถูกผลิตภายในประเทศกับสินค้าอาหารนำเข้าจากต่างประเทศ ผู้บริโภค

ส่วนใหญ่จำนวนร้อยละ 49.8 ยังคงเลือกซื้อสินค้าที่ถูกผลิตภายในประเทศ (The Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries of Japan, 2017b, p. 2-3, 6)

จากข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์เกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่นทั้งหมดในข้างต้น แสดงให้เห็นว่า สถานการณ์ทางด้านการผลิตและการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่นไม่ได้ดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน โดยความต้องการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่นยังมีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบความต้องการบริโภคภายในประเทศ และในขณะที่การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศส่วนใหญ่เป็นการผลิตที่ไม่ใช้ตรารับรองมาตรฐาน Organic JAS แต่ดูเหมือนว่าการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับสินค้าที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน Organic JAS เพิ่มขึ้น

บทที่ 2

กฎหมายและนโยบายเกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่น

กฎหมายเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ที่ปรากฏขึ้นฉบับแรกของญี่ปุ่น กล่าวได้ว่า คือ มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่น หรือ Organic JAS Standard ซึ่งถูกบังคับใช้อย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 2001 อย่างไรก็ตาม ในช่วงแรกของการบังคับใช้มีเพียงเฉพาะมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สำหรับพืชและอาหารที่แปรรูปจากพืชเท่านั้น จนกระทั่งในปี ค.ศ. 2005 กระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมงของญี่ปุ่นจึงได้ประกาศบังคับใช้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สำหรับผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ อาหารแปรรูปจากผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ และอาหารสัตว์เพิ่มเติม ในปัจจุบัน มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่นแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ 1) มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สำหรับพืชเกษตร (Japanese Agricultural Standard for Organic Plants) 2) มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สำหรับอาหารแปรรูป (Japanese Agricultural Standard for Organic Processed Foods) 3) มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สำหรับผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ (Japanese Agricultural Standard for Organic Livestock) และ 4) มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สำหรับอาหารสัตว์ (Japanese Agricultural Standard for Organic Feeds)

ภายหลังประกาศบังคับใช้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ทั้ง 4 ประเภท ภาครัฐของญี่ปุ่นได้มีการออกกฎหมายและนโยบาย

เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรทำเกษตรอินทรีย์และเพื่อให้การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากการทบทวนเอกสารพบว่ามีกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังกล่าวจำนวนไม่มาก โดยในปี ค.ศ. 2006 กระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมงของญี่ปุ่นได้ออก The Act on the Promotion of Organic Agriculture เพื่อสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ของประเทศ การออกพระราชบัญญัติดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อให้รัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นดำเนินนโยบายส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศ และเสริมสร้างการพึ่งพาตนเองทางอาหารของประเทศ พระราชบัญญัติดังกล่าวได้มีการระบุถึงแผนการสนับสนุนเกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่น 7 เรื่องใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) การสนับสนุนเกษตรกรให้ทำเกษตรอินทรีย์ 2) การเพิ่มความรู้ความเข้าใจเรื่องเกษตรอินทรีย์แก่ผู้บริโภค 3) การเพิ่มความเข้าใจระหว่างเกษตรกรและผู้บริโภค 4) การสำรวจความจำเป็นต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ 5) การให้คำแนะนำและความช่วยเหลือแก่องค์กรส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ 6) การสนับสนุนกิจกรรมที่ถูกดำเนินการโดยเกษตรกร และ 7) การให้โอกาสเกษตรกรได้แสดงความเห็น (The Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries of Japan, n.d.) และต่อมาในปี ค.ศ. 2007 กระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมง

ของญี่ปุ่นก็ได้ประกาศ Basic Principles for Promoting Organic Farming in Japan ซึ่งมีการบังคับใช้ระหว่างปี ค.ศ. 2007-2012 โดยหลักการพื้นฐานของ Basic Principles for Promoting Organic Farming in Japan นั้น สอดคล้องกับ The Act on the Promotion of Organic Agriculture ในปี ค.ศ. 2006 (The Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries of Japan, 2007)

ภายหลังการประกาศใช้ Basic Principles for Promoting Organic Farming in Japan ระหว่างปี ค.ศ. 2007-2012 พบว่า จำนวนเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์มีจำนวนเพิ่มขึ้น ต่อมาในปี ค.ศ. 2014 กระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมงของญี่ปุ่นจึงได้ทบทวน The Act on the Promotion of Organic Agriculture และประกาศ Basic Policy on Promotion of Organic Agriculture ใหม่อีกครั้ง โดย Basic Policy on Promotion of Organic Agriculture ที่ถูกประกาศในปี ค.ศ. 2014 นี้ ได้มีการกำหนดเป้าหมายที่สำคัญคือ เพื่อขยายและเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้มีขนาดถึงร้อยละ 1 ของพื้นที่เพาะปลูกสินค้าเกษตรทั้งหมดภายในปี ค.ศ. 2018 และเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ให้กับผู้บริโภค โดยคาดหวังว่าจะมีผู้บริโภคเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 50 ของประชากรทั้งหมดภายในปี ค.ศ. 2018 เช่นกัน แผนการสนับสนุนเพื่อดำเนินนโยบายพื้นฐานดังกล่าว ประกอบด้วย 4 ประเด็นหลัก ๆ

ได้แก่ 1) การส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาทำเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น โดยการให้คำปรึกษาและการฝึกอบรมในการทำเกษตรอินทรีย์ การสนับสนุนทางด้านการค้าในช่วงระยะเปลี่ยนผ่าน และการให้ความช่วยเหลือทางด้านอุปกรณ์และเครื่องจักรทางการเกษตรต่าง ๆ 2) การสนับสนุนทางด้านการค้าและการจัดจำหน่ายโดยการจัดหาช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลายหลากผ่านทาง e-commerce และความร่วมมือกับบริษัทเอกชน การอำนวยความสะดวกในการเข้าตรวจสอบรับรองมาตรฐาน Organic JAS เพื่อเพิ่มการส่งออก และการสนับสนุนการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในตลาดเกษตรกร (farmer's market) เพื่อเพิ่มการจำหน่ายสินค้าในท้องถิ่น 3) การสนับสนุนการพัฒนาทางเทคนิค เช่น การใช้เทคนิคการทำเกษตรอินทรีย์ที่เข้ากันได้กับสภาพดินและภูมิอากาศของท้องถิ่น เพื่อสร้างความมั่นใจในคุณภาพและผลผลิตของสินค้า และการสนับสนุนการทำวิจัยและพัฒนาเพื่อลดต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ และ 4) การเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ให้กับผู้บริโภค เช่น การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของเกษตรอินทรีย์ ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์และตรารับรองต่าง ๆ การเพิ่มความเข้าใจระหว่างเกษตรกรและผู้บริโภคผ่านการให้การศึกษาทางอาหาร ซึ่งเรียกว่า "Shokuiku" (food and nutrition education) และรูปแบบการทำเกษตรอินทรีย์ที่สนับสนุนโดยชุมชน (community supported agriculture-CSA) และ

การจัดหาผู้สอนหรือผู้ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรที่ประสงค์จะทำเกษตรอินทรีย์ในอนาคต (The Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries of Japan, 2017a, p. 4)

สำหรับงบประมาณในการสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ ข้อมูลในปี ค.ศ. 2019 พบว่า รัฐบาลกำหนดงบประมาณในการสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์จำนวนประมาณ 2,436 ล้านเยน โดยให้ความสำคัญใน 3 ประเด็น คือ 1) การสนับสนุนการสร้างเครือข่ายเกษตรกรจำนวน 98 ล้านเยน 2) การสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้เกษตรกรได้รับการรับรองมาตรฐานจำนวน 152 ล้านเยน และ 3) การให้เงินอุดหนุนเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการปกป้องสิ่งแวดล้อมจำนวน 2,360 ล้านเยน โดยเงินอุดหนุนเกษตรกรจะถูกให้แก่กลุ่มเกษตรกรที่ลดใช้ปุ๋ยเคมีมากกว่าร้อยละ 50 ของปริมาณที่ใช้อยู่เดิม และทำเกษตรอินทรีย์ตามเงื่อนไขมาตรฐาน International GAP เพื่อการผลิตเพื่อจำหน่ายเป็นหลัก โดยจะให้เงินอุดหนุนจำนวน 8,000 เยน ต่อขนาดพื้นที่การเพาะปลูก 10 เอเคอร์ (สำหรับข้าวฟ่างและบัตวีต จะให้เงินอุดหนุนจำนวน 3,000 เยนต่อขนาดพื้นที่การเพาะปลูก 10 เอเคอร์) (The Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries of Japan, 2019a) อย่างไรก็ตาม Sato (2018, p. 33) ได้ให้ข้อมูลว่า ประเภทสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลมักจะเป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ส่งออก ได้แก่ ชาเขียว หัวบุก และลูกพลัม ซึ่งการสนับสนุนของ

รัฐบาลดังกล่าว ถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นแรงจูงใจให้แก่เกษตรกรตัดสินใจว่าควรจะผลิตสินค้าประเภทใดด้วย

จากข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมาย มาตรฐาน และนโยบายส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่นข้างต้น แม้จะแสดงให้เห็นว่าญี่ปุ่นสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์โดยมีเป้าหมายทั้งเพื่อการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองทางอาหารและความปลอดภัยทางอาหารของผู้บริโภคภายในประเทศ และเพื่อการสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการค้าและการส่งออก แต่ดูเหมือนว่าเป้าหมายหลังนั้นดูจะมีความโดดเด่นมากกว่า นอกจากนี้ ภาครัฐดูเหมือนว่าจะให้ความสำคัญกับการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ผ่านการใช้ตรารับรองมาตรฐานมากกว่าการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ผ่านรูปแบบการทำการเกษตรที่สนับสนุนโดยชุมชนซึ่งไม่ใช้ตรารับรองมาตรฐาน หรือที่เรียกว่า ระบบ Teikei ด้วย อย่างไรก็ตาม ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมาย มาตรฐาน และนโยบายส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีจำนวนไม่มาก ก็ถูกสันนิษฐานว่า แม้ว่าประเทศญี่ปุ่นจะสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ แต่การทำเกษตรอินทรีย์ก็ยังคงถูกให้ความสำคัญน้อยกว่าการทำเกษตรในรูปแบบปกติที่ใช้สารเคมี ซึ่งให้ผลผลิตจำนวนมากกว่า และเอื้อต่อการผลิตเพื่อการจำหน่ายและการส่งออกมากกว่า

บทที่ 3

รูปแบบการผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศญี่ปุ่น: เปรียบเทียบระบบ Teikei กับ Organic JAS

การผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายใต้ระบบ Teikei

กระบวนการผลิตและจำหน่าย

การทำเกษตรอินทรีย์ภายใต้องค์กร JOAA เป็นการทำเกษตรภายใต้หลักการทำงานที่เรียกว่า “Teikei” ซึ่งแปลว่า ความร่วมมือ (cooperation) และการเป็นพันธมิตร (partnership) ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยระบบ Teikei ถูกกล่าวว่า ไม่ใช่เพียงแค่แนวคิดในเชิงปฏิบัติการเท่านั้น แต่เป็นแนวคิดเชิงปรัชญาที่พยายามทำให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคตระหนักถึงหนทางแห่งชีวิตที่ดีกว่าผ่านการสร้างความสัมพันธ์และการเคารพซึ่งกันและกัน โดยปรัชญาการทำงานที่สำคัญของระบบ Teikei คือ การมุ่งเน้นการสร้างรูปแบบการผลิตทางเลือก (alternative production) ผ่านการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อการผลิตอาหารที่ปลอดภัยแก่ผู้บริโภค และการสร้างรูปแบบของการจัดจำหน่ายทางเลือก (alternative distribution) ผ่านการค้าทางตรงและการค้าที่ไม่ใช้ตรารับรองทางการค้า โดย JOAA กล่าวว่า การค้าทางตรงระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคจะสามารถช่วยจัดการปัญหาของตลาดปกติ (conventional market) ที่ราคาสินค้าอาหารนั้นไม่มีความแน่นอนเนื่องจาก

การกำหนดราคาขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทานของสินค้าหรือกลไกตลาด และตลาดไม่สามารถประกันได้ว่าจะสามารถจัดหาสินค้าที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้ตลอดเวลา อาทิ สินค้าที่คุณภาพดี รสชาติดี มีขนาดและปริมาณที่เหมาะสม และราคาถูก อีกทั้ง การค้าทางตรงซึ่งเป็นการค้าที่ไม่ผ่านคนกลางทางการค้ายังช่วยเพิ่มอำนาจในการจัดการการจำหน่ายจ่ายแจกสินค้าให้แก่ผู้ผลิตด้วย (ดูภาพที่ 3)

ภาพที่ 3 ปรัชญาการทำงานของระบบ Teikei

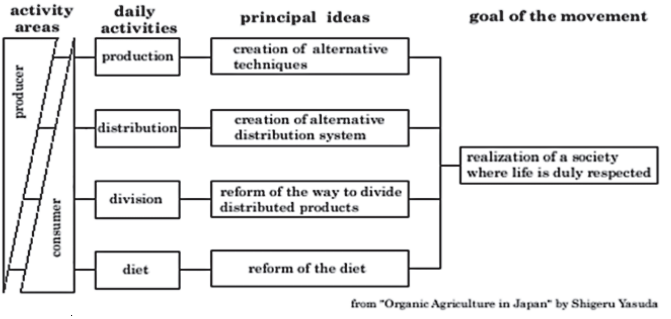

ที่มา: Japan Organic Agriculture Association, n.d.

นอกจากนี้ องค์กร JOAA ได้วิพากษ์การใช้ตรารับรองมาตรฐานทางการค้าว่า ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานโดยหน่วยงานฝ่ายที่สาม (Third party organization) ซึ่งตัดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค ทำให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคไม่สามารถ

รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าได้ทั้งหมดตลอดห่วงโซ่อุปทาน ผู้ผลิตและผู้บริโภคจึงไม่สามารถรู้ได้ว่าเกิดอะไรขึ้นบ้างระหว่างทั้งสองฝ่ายและอาจเกิดความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน ยิ่งไปกว่านั้น แม้ว่ามาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่นจะถูกกำหนดและถูกควบคุมโดยรัฐ แต่มาตรฐานดังกล่าวก็เป็นที่ถกเถียงว่าถูกกำหนดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อคนกลางและบริษัทค้าสินค้าอาหารต่าง ๆ มากกว่าจะถูกกำหนดโดยเกษตรกรที่เป็นผู้ผลิตสินค้า

อย่างไรก็ตาม การที่การค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายใต้ระบบ Teikei ไม่ได้ผ่านการตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์และไม่ได้ใช้ตรารับรองสินค้า ก็ส่งผลให้สินค้าเกษตรอินทรีย์ภายใต้ระบบ Teikei เป็นที่ถกเถียงในประเด็นเรื่องความน่าเชื่อถือของความปลอดภัยทางอาหารเช่นกัน แต่ในปี ค.ศ. 2004 ในการประชุม The First International Workshop on Alternative Certification เมื่อ IFOAM ได้ประกาศระบบประกันคุณภาพสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มุ่งเน้นโดยท้องถิ่น (locally focused quality assurance systems) หรือที่เรียกว่า “ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม” (participatory guarantee system-PGS) ขึ้น ซึ่งการกำหนดมาตรฐานอินทรีย์ภายใต้ระบบดังกล่าวได้ระบุว่าอาจประยุกต์ใช้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากลของ IFOAM และ/หรือมีการปรับใช้มาตรฐานบางส่วนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นได้ แต่การตรวจสอบรับรองมาตรฐาน

จะถูกดำเนินการโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อันได้แก่ กลุ่มองค์กรผู้ผลิต หรือกลุ่มผู้บริโภคหรือผู้รับซื้อสินค้าจากผู้ผลิต ซึ่งไม่ใช่การตรวจสอบรับรองโดยหน่วยงานที่สาม สำหรับระบบ PGS ที่ถูกประกาศใช้ขึ้นนี้ Consumers Union of Japan (2011) ก็ได้ให้ข้อมูลว่า ระบบดังกล่าวมีลักษณะการดำเนินงานคล้ายกับระบบ Teikei และในปัจจุบัน ระบบ Teikei เองก็มีความพยายามที่จะปรับใช้ตัวแบบของระบบ PGS ในญี่ปุ่นด้วย ดังนั้น การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายใต้ระบบ Teikei จึงไม่ได้หมายความว่าจะเป็นการผลิตที่ไม่ได้มาตรฐาน

สำหรับหลักการทำงานที่สำคัญของระบบ Teikei ประกอบด้วยหลักการ 10 ประการ คือ

1) การสร้างความสัมพันธ์ฉันมิตร กล่าวคือ ความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภคไม่ใช่แค่การสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ทางการค้าเท่านั้น แต่ต้องสร้างความสัมพันธ์ฉันมิตรบนพื้นฐานของความเข้าใจและประสบการณ์ร่วมกัน เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2) การผลิตสินค้าตามแผนการและข้อตกลงที่วางร่วมกันระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค

3) ผู้บริโภคควรจะยอมรับสินค้าที่ถูกผลิตตามที่ได้วางแผนและตามข้อตกลงที่ทำไว้กับผู้ผลิต

4) การกำหนดราคาบนพื้นฐานของการตัดสินใจและผลประโยชน์ร่วมกัน โดยผู้ผลิตควรจะคำนึงถึงการประหยัดต้นทุน

การผลิตให้มากที่สุด และสร้างประสิทธิภาพจากการผลิตให้ได้มากที่สุด ในขณะที่ผู้บริโภคก็ควรที่จะต้องได้รับสินค้าที่สด ปลอดภัย และรสชาติดี

5) ผู้ผลิตและผู้บริโภคควรสร้างความสัมพันธ์เชิงลึกเพื่อสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจและการเคารพซึ่งกันและกัน

6) การจำหน่ายจ่ายแจกด้วยตัวเอง (self-distribution) กล่าวคือ การขนส่งสินค้านั้น ผู้ผลิตและผู้บริโภคควรปรึกษาและตกลงกันเพื่อการขนส่งสินค้าด้วยตัวเอง ไม่จ้างหรือพึ่งพาการขนส่งสินค้าจากภายนอก

7) การจัดการอย่างเป็นประชาธิปไตย กล่าวคือ ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคควรหลีกเลี่ยงการเป็นผู้นำหรือตัวแทนของกลุ่ม แต่ต้องฝึกบริหารจัดการแบบประชาธิปไตย และมีความรับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน

8) การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคควรศึกษาทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน

9) การจัดการขนาดของกลุ่มให้มีความเหมาะสม ไม่ให้สมาชิกมีจำนวนมากเกินไปหรือน้อยเกินไปเพื่อการพัฒนากลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

10) การพัฒนาที่มั่นคง กล่าวคือ เนื่องจากการที่ผู้ผลิตและผู้บริโภคจะยอมรับซึ่งกันและกันและปฏิบัติตามหลักการทั้ง 9 ข้อข้างต้น อาจจะไม่ใช่เรื่องง่ายในช่วงแรกของความสัมพันธ์ เพราะเงื่อนไขของทั้งสองฝ่ายอาจแตกต่างกัน ดังนั้น เพื่อที่จะทำให้

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคดำเนินไปได้อย่างมั่นคง ทั้งสองฝ่ายจึงควรเลือกพันธมิตรที่มีแนวโน้มที่จะไปด้วยกันได้และปฏิบัติตามสัญญา

จากข้อมูลเกี่ยวกับปรัชญาและหลักการทำงานของระบบ Teikei ในข้างต้น การผลิตและการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในระบบ Teikei จึงดูเหมือนว่ามีลักษณะคล้ายกับการทำเกษตรพันธะสัญญา (contact farming) แต่การผลิตและการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในระบบ Teikei เป็นการทำสัญญาบนพื้นฐานของความไว้ใจ (trust) มากกว่าสัญญาและข้อตกลงที่เป็นเอกสาร และเป็นการทำสัญญาซื้อขายทางตรงระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค ไม่ใช่การทำสัญญาซื้อขายกับบริษัทธุรกิจต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าระบบ Teikei จะเป็นความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค แต่ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการทำงานภายใต้ระบบ Teikei กล่าวได้ว่า คือ กลุ่มผู้บริโภค เนื่องจากในปัจจุบันองค์กร JOAA มีสมาชิกประมาณ 3,000 คน แบ่งเป็นสมาชิกที่เป็นผู้บริโภคถึงจำนวนร้อยละ 75-80 ในขณะที่สมาชิกที่เป็นผู้ผลิตมีเพียงจำนวนร้อยละ 20-25 (Japan Organic Agriculture Association, n.d.) นอกจากนี้ Kondoh (2015, p. 147) ได้อธิบายว่า หากปราศจากความพยายามของกลุ่มผู้บริโภคแล้ว กลุ่มเกษตรกรภายใต้ระบบ Teikei ก็แทบจะไม่มีช่องทางในการทำเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากในช่วงทศวรรษ 1970 ซึ่งเป็นช่วงแรกของการเกิดขึ้นของกระแส

การทำเกษตรอินทรีย์นั้น สหกรณ์การเกษตรและพ่อค้าคนกลางไม่ยอมรับซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ไม่ได้รับรองมาตรฐาน โดยสมาชิกที่เป็นผู้บริโภคในระบบ Teikei ได้แก่ ผู้บริโภคที่เป็นปัจเจกบุคคล กลุ่มผู้บริโภคที่รวมตัวกันอย่างอิสระ สหกรณ์ผู้บริโภค ร้านอาหารและภัตราคาร โรงแรม โรงเรียนและสถาบันการศึกษา และหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น และสมาชิกที่เป็นผู้ผลิตในระบบ Teikei ได้แก่ เกษตรกรที่เป็นปัจเจกบุคคล กลุ่มเกษตรกร และองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรที่มีความร่วมมือและทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้ผลิต โดย Kondoh (2015, p. 147) ได้อธิบายว่า รูปแบบความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคในระบบ Teikei สามารถแบ่งได้ 5 รูปแบบ คือ 1) ความร่วมมือระหว่างกลุ่มผู้บริโภคกับเกษตรกรที่เป็นปัจเจกบุคคล (consumer group-individual farmer partnership) 2) ความร่วมมือระหว่างกลุ่มผู้บริโภคที่ทำเกษตรด้วยตัวเอง (consumer group self-farming) 3) ความร่วมมือระหว่างกลุ่มผู้บริโภคกับกลุ่มเกษตรกร (consumer group-farmer group partnership) 4) ความร่วมมือระหว่างเกษตรกรที่เป็นปัจเจกบุคคลกับผู้บริโภคที่เป็นปัจเจกบุคคล (individual farmer-individual consumer partnership) และ 5) ความร่วมมือระหว่างกลุ่มเกษตรกรกับผู้บริโภคที่เป็นปัจเจกบุคคล (farmer group-individual consumer partnership)

ในกระบวนการผลิตและการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในระบบ Teikei นั้น จะเริ่มจากการที่ผู้ผลิตและผู้บริโภคตกลงกันว่าจะผลิตสินค้าอะไร ปริมาณเท่าใด การทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการผลิตและปัจจัยการผลิตที่ใช้ร่วมกัน รวมถึงการตกลงกันเกี่ยวกับการปรับใช้มาตรฐานอินทรีย์ที่ถูกกำหนดโดยมาตรฐานสากลและ/หรือมาตรฐาน Organic JAS ในการผลิต การกำหนดและเจรจาต่อรองราคาโดยตรงระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค และการตกลงกันในเรื่องของระบบขนส่งและจุดรับส่งสินค้า เมื่อผู้ผลิตได้ผลิตสินค้าตามข้อตกลงแล้ว ผู้บริโภคก็มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการรับซื้อสินค้าตามข้อตกลง โดยการขนส่งสินค้าจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค ส่วนใหญ่ผู้ผลิตจะจัดส่งสินค้าไปยังจุดรับส่งสินค้าตามที่ตกลงกันไว้ และผู้บริโภคก็จะไปซื้อสินค้าที่จุดรับส่งดังกล่าว (ดูภาพที่ 4)

ภาพที่ 4 กระบวนการจัดจำหน่ายสินค้าในระบบ Teikei

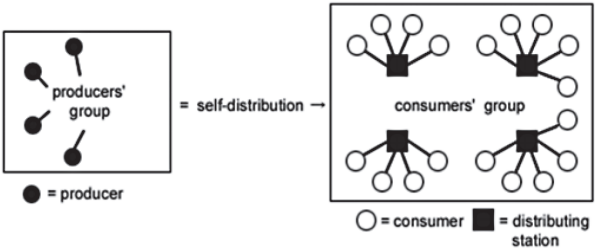

ที่มา: Japan Organic Agriculture Association, n.d.

ข้อดีและข้อจำกัดของระบบ Teikei

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับระบบ Teikei พบงานศึกษาที่อธิบายถึงข้อดีของระบบ Teikei เป็นจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่อธิบายไปในทิศทางเดียวกันว่า รูปแบบการทำเกษตรอินทรีย์ภายใต้ระบบ Teikei หรือที่รู้จักกันว่าคือ รูปแบบการทำเกษตรที่สนับสนุนโดยชุมชน (community supported agriculture -CSA) จะช่วยสนับสนุนให้เกิดการผลิตที่เป็นมิตรต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมและการผลิตที่สอดคล้องกับสังคมและวัฒนธรรม ช่วยเพิ่มการตระหนักถึงประเด็นสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยทางอาหารให้กับคนในสังคม และช่วยก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การค้าในระบบ Teikei ซึ่งเป็นรูปแบบของการค้าทางตรงจะช่วยสร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างเกษตรกรกับผู้บริโภคอันถือว่าเป็นการสร้างทุนทางสังคมแบบหนึ่ง ช่วยให้เกษตรกรรายย่อยมีอำนาจกำหนดและตัดสินใจในการผลิตและการกำหนดราคาเพิ่มขึ้น และช่วยปรับปรุงและพัฒนาความสามารถในการเข้าถึงตลาดท้องถิ่นให้แก่เกษตรกรรายย่อย อีกทั้ง การทำสัญญาและข้อตกลงซื้อขายระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค ยังช่วยให้เกิดการประกันการรับซื้อสินค้าจากเกษตรกร อันช่วยลดความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของตลาดและเพิ่มความมั่นคงทางรายได้ให้แก่เกษตรกรด้วย (วราภรณ์ ปัญญาวดี, 2541, น. 28 ; สหกรณ์กรีนเนท จำกัด, ม.ป.ป.; Prayukvong, 2005, p. 104, 110-111)

นอกจากนี้ Parker (2005, p. 21) ในงานเขียนเรื่อง Sustainable Food? Teikei, Co-operatives and Food Citizenship in Japan and the UK ได้อธิบายถึงปัจจัยที่ทำให้ระบบ Teikei ดำเนินงานได้อย่างประสบความสำเร็จในประเทศญี่ปุ่นว่า ประกอบด้วย 6 ปัจจัย คือ 1) เกษตรกรญี่ปุ่นเป็นเกษตรกรรายย่อยมีพื้นที่ดินทำกินน้อยและพื้นที่ทำการเกษตรอยู่กระจัดกระจายห่างกัน เป็นผลให้เกษตรกรมีความจำเป็นต้องร่วมมือกัน 2) ภาคเกษตรของญี่ปุ่นถูกควบคุมโดยสหกรณ์การเกษตร (JA) 3) ความกังวลในประเด็นความปลอดภัยทางอาหารของผู้บริโภค 4) สมาชิกผู้บริโภคในระบบ Teikei ส่วนใหญ่เป็นสมาชิก Teikei มากกว่าหนึ่งกลุ่มเพื่อการเข้าถึงสินค้าอาหารที่หลากหลาย 5) การที่ญี่ปุ่นมีระบบการรวมกลุ่มกันซื้อของผู้บริโภค ที่เรียกว่า ระบบ Han หรือ Goningumi ทำให้ระบบ Teikei ดำเนินไปได้ด้วยดี และ 6) การที่ญี่ปุ่นมีสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ที่คอยช่วยเสริมสร้างการปฏิสัมพันธ์กันของผู้บริโภค เช่น โรงเรียน และมหาวิทยาลัยที่มีการจัดตั้งสหกรณ์ผู้บริโภคต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม ก็มีงานศึกษาที่อธิบายถึงจุดอ่อนและข้อจำกัดของระบบ Teikei เช่นกัน วราภรณ์ ปัญญาวดี (2541, น. 28-29) ในงานเขียนเรื่อง การผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศญี่ปุ่น ได้อธิบายว่า จุดอ่อนของระบบ Teikei ในปัจจุบันก็คือ การเผชิญหน้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อันได้แก่

การที่สมาชิกส่วนใหญ่ที่เป็นกลุ่มผู้บริโภคมีจำนวนลดลง อันสืบเนื่องมาจาก ผู้หญิงในสังคมญี่ปุ่นแต่เดิมที่เป็นแม่บ้านซึ่งได้เข้าร่วมเป็นกลุ่มผู้บริโภคและทำงานอาสาสมัครในระบบ Teikei เริ่มออกไปทำงานนอกบ้านเพิ่มขึ้น เป็นผลให้ไม่สามารถทำงานอาสาสมัครในระบบ Teikei ได้ นอกจากนี้ ในปัจจุบัน สหกรณ์การเกษตร บริษัทธุรกิจอาหาร และห้างสรรพสินค้าเริ่มเข้ามามีบทบาทในการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น ก็ส่งผลให้ผู้บริโภคหันไปซื้อสินค้าที่จุดจำหน่ายดังกล่าวแทนที่จะสร้างความสัมพันธ์โดยตรงกับเกษตรกร เนื่องจากการซื้อสินค้าที่ห้างสรรพสินค้าสามารถดำเนินการได้สะดวกและง่ายกว่า อีกทั้งทางฝั่งผู้ผลิตเองก็มีการคาดการณ์ว่าเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าอินทรีย์ในระบบ Teikei มีแนวโน้มลดลงด้วย เนื่องจากในปัจจุบันเกษตรกรญี่ปุ่นส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ และคนรุ่นใหม่ก็ไม่ได้อยากมาทำงานในภาคเกษตร ในขณะที่สหกรณ์กรีนเนท จำกัด (ม.ป.ป) กล่าวว่า "ข้อจำกัดของรูปแบบการทำเกษตรที่สนับสนุนโดยชุมชน (community supported agriculture -CSA)" หรือ ระบบ Teikei ในญี่ปุ่น คือ เกษตรกรต้องมีฟาร์มที่อยู่ไม่ห่างจากเมืองใหญ่มากนัก และจำเป็นต้องมีรถยนต์สำหรับใช้ในการขนส่งเอง นอกจากนี้ การค้าในระบบ Teikei สามารถใช้ได้กับฟาร์มที่ปลูกผักเกษตรอินทรีย์เป็นหลัก ในขณะที่เกษตรกรอินทรีย์ที่ผลิตข้าว ธัญพืช หรืออาหารแปรรูปจะไม่สามารถใช้การตลาดในระบบนี้ได้

สำหรับ Parker (2005, p. 21) ในงานเขียนเรื่อง Sustainable Food? Teikei, Co-operatives and Food Citizenship in Japan and the UK และ Kondoh (2015, p. 147-148) ในงานเขียนเรื่อง The Alternative Food Movement in Japan: Challenges, Limits, and Resilience of the Teikei System ได้อธิบายไปในทิศทางเดียวกับวราภรณ์ว่า ในปัจจุบัน ระบบ Teikei กำลังเผชิญกับความเสื่อมถอย เนื่องจากการลดลงของสมาชิกทั้งที่เป็นกลุ่มผู้ผลิตและผู้บริโภค และช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม Kondoh (2015, p. 143, 149) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การเกิดขึ้นของมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในประเทศญี่ปุ่น และการเกิดเหตุการณ์การระเบิดของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในปี ค.ศ. 2011 ได้สร้างผลกระทบทางลบต่อระบบ Teikei เพิ่มขึ้นด้วย เนื่องจากสินค้าในระบบ Teikei ไม่มีตรารับรองมาตรฐาน แม้ว่าเกษตรกรในระบบ Teikei จะเป็นผู้บุกเบิกและแนะนำการทำเกษตรอินทรีย์ในประเทศญี่ปุ่น แต่ตราบที่พวกเขาไม่ได้รับการตรวจสอบรับรองมาตรฐาน พวกเขาก็ไม่สามารถใช้คำว่า “อินทรีย์”บนผลิตภัณฑ์สินค้าของตนได้ อีกทั้ง ระบบตรวจสอบรับรองมาตรฐานอินทรีย์ก็เป็นอุปสรรคต่อเกษตรกรในระบบ Teikei ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยด้วย เพราะการตรวจสอบรับรองมาตรฐานต้องใช้ต้นทุนค่าใช้จ่ายสูงและมีขั้นตอนการตรวจสอบที่ซับซ้อน

Kondoh (2015, p. 149, 151) กล่าวว่าเกษตรกรในระบบ Teikei มองว่า การทำเกษตรอินทรีย์ไม่ควรถูกจำกัดเพียงแค่ว่าเป็นรูปแบบการผลิตที่ไม่ใช้สารเคมีและไม่ควรถูกทำให้เป็นมาตรฐานชุดเดียว แต่การทำเกษตรอินทรีย์ควรสามารถที่จะใช้เทคนิคและความรู้ที่แตกต่างหลากหลายในการผลิตเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ภูมิอากาศ และสภาพสังคมท้องถิ่นนั้น ๆ ยิ่งไปกว่านั้น กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของการตรวจสอบรับรองมาตรฐานอินทรีย์สร้างประโยชน์ให้แก่เกษตรกรรายย่อยในระบบ Teikei น้อยและสะท้อนให้เห็นถึงผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสียหลายกลุ่มมากกว่า ทั้งผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย ผู้ค้าปลีกรายใหญ่ และผู้ส่งออกสินค้า นอกจากนี้ การเกิดขึ้นของเหตุการณ์การระเบิดของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในปี ค.ศ. 2011 อันส่งผลให้ผู้บริโภคมีความกังวลในประเด็นอาหารปนเปื้อนมากขึ้น การที่สินค้าเกษตรอินทรีย์ในระบบ Teikei ไม่ได้รับการตรวจสอบมาตรฐานก็ยิ่งส่งผลกระทบต่อเกษตรกรทำให้ไม่สามารถจำหน่ายสินค้าได้ และสมาชิกที่เป็นผู้บริโภคยกเลิกการซื้อขายและออกจากระบบสมาชิกเพิ่มขึ้นด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่า Kondoh (2015, p. 150) จะอธิบายว่าระบบ Teikei กำลังเผชิญกับความเสื่อมถอยจากปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าว แต่เขาก็ได้กล่าวว่า ความเสื่อมถอยที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากปัจจัยและสภาพแวดล้อมภายนอก ไม่ใช่ปัญหาที่ตัวระบบ Teikei และแม้ว่าในปัจจุบันจำนวนสมาชิกที่เป็นผู้บริโภคจะมีจำนวนลดลงและดูเหมือนว่าผู้บริโภคจะมีอำนาจมากกว่าผู้ผลิต แต่สำหรับ

ผู้บริโภคที่เป็นสมาชิกในระบบ Teikei มาอย่างยาวนาน พวกเขาก็ยังคงมองว่าการจัดจำหน่ายสินค้าผ่านระบบสมาชิกเป็นสิ่งที่จำเป็น เนื่องจากผู้บริโภคมีความมั่นใจในสินค้ามากกว่า

สำหรับข้อเสนอแนะต่อระบบ Teikei ในอนาคตนั้น Kondoh (2015, p. 152) เสนอว่า ควรที่จะเสริมสร้างความเท่าเทียมของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคในระบบ Teikei เพิ่มขึ้น ในขณะที่ Parker (2005, p. 25) ได้เสนอว่า ควรจะสร้างการมีส่วนร่วมของพลเมืองเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมในการจัดการกับปัญหาทางสังคมเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างความเป็นพลเมืองของผู้บริโภค (consumer-citizenship) เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยให้ได้รับส่วนแบ่งทางการตลาดในการจัดจำหน่ายสินค้าในระบบ Teikei หรือการค้าสินค้าเกษตรทางเลือกมากขึ้น

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังพบงานศึกษาที่อธิบายถึงความท้าทายของรูปแบบการทำเกษตรที่สนับสนุนโดยชุมชน (CSA) ซึ่งถูกพัฒนามาจากระบบ Teikei ในประเทศอื่น ๆ ด้วย โดย Strochlic and Shelley (2004, p. 11-12) ซึ่งศึกษาถึงระบบ CSA ในประเทศสหรัฐอเมริกา อธิบายว่า ความท้าทายของระบบ CSA ในปัจจุบันก็คือ การเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์ทางอาหาร (demand change) ของสมาชิก และความพยายามที่จะผลิตอาหารที่ตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกที่แตกต่างหลากหลาย รวมถึงความต้องการสินค้าประเภทใหม่ ๆ ในขณะที่ Quandt et al.

(2013, p. 1) อธิบายว่า ความท้าทายของระบบ CSA ก็คือ การปรับปรุงการเข้ามามีส่วนร่วมในระบบของสมาชิก ที่ส่วนใหญ่ถูกตั้งความคาดหวังว่าจะเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้สูง ซึ่งสามารถซื้อสินค้าได้ในราคาที่สูงกว่าราคาปกติ ทั้งนี้ เพื่อช่วยเหลือผู้ผลิตรายย่อย

จากผลของการทบทวนวรรณกรรมในข้างต้น แม้ว่าระบบ Teikei จะเผชิญกับความเสื่อมถอย อันเนื่องมาจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปและผลกระทบจากเหตุการณ์ภัยพิบัติต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลให้ระบบ Teikei มีข้อจำกัดในการดำเนินงานในปัจจุบัน แต่ผู้เขียนยังคงเห็นด้วยกับ Kondoh (2015, p. 150) ที่ว่า ความเสื่อมถอยและข้อจำกัดดังกล่าวเป็นผลมาจากปัจจัยและสภาพแวดล้อมภายนอกไม่ใช่ปัญหาที่ตัวระบบ Teikei ดังนั้น ผู้เขียนจึงมองว่า ระบบ Teikei ยังคงเป็นรูปแบบตลาดทางเลือกที่สำคัญที่ช่วยเสริมสร้างโอกาสในการเข้าถึงตลาดและการเพิ่มอำนาจในการกำหนดและตัดสินใจในวิธีการผลิตและการกำหนดราคาให้แก่เกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรรายย่อย สำหรับการพัฒนาระบบ Teikei ในปัจจุบัน นอกจากข้อเสนอแนะของ Kondoh (2015) และ Parker (2005) ในข้างต้นที่มุ่งเน้นการพัฒนาทางฝั่งผู้บริโภคเพื่อช่วยเหลือผู้ผลิตในระบบ Teikei แล้ว ผู้เขียนมองว่า ควรส่งเสริมให้รูปแบบการผลิตของระบบ Teikei เข้าสู่ระบบรับรองมาตรฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (PGS) เพื่อช่วยให้สินค้าเกษตรอินทรีย์ในระบบ Teikei มีความน่าเชื่อถือ และสร้างความมั่นใจให้แก่

ผู้บริโภคเพิ่มขึ้น อันจะช่วยเสริมสร้างโอกาสในการเข้าถึงตลาดให้แก่ผู้ผลิตในระบบ Teikei เพิ่มขึ้นด้วย

การผลิตและการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายใต้ระบบ Organic JAS

กระบวนการผลิตและจำหน่าย

การผลิตและการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายใต้ระบบ Organic JAS นั้น ผู้ผลิตที่ประสงค์จะเข้าสู่ระบบดังกล่าว สามารถเป็นได้ทั้งเกษตรกรที่เป็นปัจเจกบุคคล กลุ่มเกษตรกร บริษัทที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตร และบริษัทแปรรูปสินค้า โดยการเข้าสู่ระบบจะเริ่มต้นจากการที่ผู้ผลิตดำเนินการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามเกณฑ์ทางเทคนิค (technical criteria) ของมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสินค้าแต่ละประเภทที่กำหนดไว้ สำหรับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สำหรับพืชเกษตร (Japanese Agricultural Standard for Organic Plants) ได้กำหนดไว้ว่า ผู้ผลิตต้องไม่ใช้ปุ๋ยและสารเคมีต้องห้ามในการเพาะปลูก แต่ให้ใช้ปุ๋ยหมักและสารป้องกันศัตรูพืชที่ผลิตจากธรรมชาติแทน และลดการสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างน้อย 3 ปีขึ้นไป นอกจากนี้ ผู้ผลิตต้องไม่ใช้พันธุ์พืชตัดต่อพันธุกรรมหรือพันธุ์พืชผสม และต้องมีการจัดการและป้องกันการไหลของสารเคมีซึ่งเป็นสารต้องห้ามลงสู่พื้นที่การเพาะปลูกตลอดช่วงระยะเวลาการผลิต รวมถึงมีการจัดการป้องกันการปนเปื้อนของสารเคมีในช่วงการเก็บเกี่ยว

การเก็บรักษา การแปรรูป การบรรจุและขนส่ง จนกระทั่งการจัดจำหน่ายสินค้าด้วย โดยการปฏิบัติตามเกณฑ์ทางเทคนิคนี้ผู้ผลิตจะต้องมีการจัดทำบันทึกเป็นเอกสารที่สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ เมื่อผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้ปฏิบัติตามเกณฑ์ทางเทคนิคเรียบร้อยแล้วก็จะสามารถเข้าสู่ระบบการตรวจสอบรับรองมาตรฐานเพื่อการได้รับการตรวจสอบรับรองและสามารถใช้ตรารับรองได้ โดยขั้นตอนการตรวจสอบรับรองมาตรฐานอินทรีย์ Organic JAS จะประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ (ดูภาพที่ 5)

1) การลงทะเบียนกับหน่วยงานตรวจสอบรับรองที่จดทะเบียน (registration of registered certification bodies)

ผู้ผลิตที่ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์จะต้องยื่นเอกสารใบสมัครขอตรวจสอบรับรองมาตรฐานกับหน่วยงานตรวจสอบรับรองที่จดทะเบียน (registered certification bodies-RCOs) กับกระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมงของญี่ปุ่น ซึ่งในปัจจุบันพบว่า หน่วยงานตรวจสอบรับรองมาตรฐานอินทรีย์ภายในประเทศที่จดทะเบียนของญี่ปุ่น มีจำนวน 56 องค์กร กระจายอยู่ในหลายเมืองทั่วประเทศ (ดูภาคผนวก 1)

2) การออกใบรับรองมาตรฐานอินทรีย์ (certification of certified operators)

เมื่อหน่วยงานที่ตรวจสอบรับรองที่จดทะเบียนได้รับเอกสารใบสมัครขอตรวจสอบรับรองมาตรฐานจากผู้ผลิตแล้ว หน่วยงานที่ตรวจสอบรับรองที่จดทะเบียนจะส่งผู้ตรวจสอบมาตรฐาน

(inspector) เข้าไปตรวจสอบระบบการผลิตของผู้ผลิต ซึ่งเป็นการประเมินและตรวจสอบตามเกณฑ์ทางเทคนิคของมาตรฐาน Organic JAS ที่ได้กำหนดไว้

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ Japan Organic and Natural Foods Association (JONA) (September 25, 2017) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ตรวจสอบรับรองมาตรฐาน Organic JAS ภายในประเทศของญี่ปุ่น ได้ให้ข้อมูลว่า เมื่อหน่วยงานได้รับใบสมัครจากผู้ผลิตที่ยื่นขอตรวจสอบมาตรฐานแล้ว หน่วยงานก็จะส่งผู้ตรวจสอบเข้าไปตรวจสอบโดยการประเมิน ณ สถานที่ดำเนินการและการตรวจสอบเอกสารการบันทึกข้อมูลของผู้ผลิต โดยผู้ตรวจสอบขององค์กร JONA นั้น จะมาจากการจ้างปัจเจกบุคคลซึ่งผ่านการฝึกอบรม Organic Inspector Training Courses จาก Organic Inspector Association[2] เมื่อผู้ตรวจสอบดำเนินการตรวจสอบ

---

[2] Organic Inspector Association คือ หน่วยงานเอกชน หรือ องค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรที่รับจ้างฝึกอบรมผู้ตรวจสอบมาตรฐานอินทรีย์ โดยมีหลักสูตรฝึกอบรมมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในพืชหลากหลายประเภทและหลากหลายมาตรฐาน ไม่ว่าจะเป็น Organc JAS, IFOAM, NOP และ USDA โดยหลักสูตรการฝึกอบรมนั้นจะได้รับการออกแบบตามหลักสูตรการฝึกอบรมมาตรฐานอินทรีย์ของ The International Organic Inspectors Association (IOIA) ข้อมูลจาก Japan Organic Inspectors Association (JOIA) (n.d.) พบว่า ค่าฝึกอบรมมาตรฐานอินทรีย์สำหรับสมาชิกที่เป็นปัจเจกบุคคลมีค่าใช้จ่ายอยู่ที่ 10,000 เยนต่อหนึ่งหลักสูตร และสำหรับสมาชิกที่เป็นบริษัทมีค่าใช้จ่ายอยู่ที่ 50,000 เยนต่อการส่งวิทยากรไปฝึกอบรมที่บริษัทปีละ 1 ครั้ง

ผู้ผลิตเรียบร้อยแล้ว ก็จะส่งรายงานมายังองค์กร JONA หลังจากนั้น JONA จึงจะออกใบรับรองมาตรฐาน (certificate) ให้กับผู้ผลิตต่อไป โดยระยะเวลาในการตรวจสอบรับรองมาตรฐานจะใช้ระยะเวลาอย่างน้อย 3 เดือน ในส่วนค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบรับรองมาตรฐานของผู้ผลิต ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบรับรองมาตรฐานเริ่มแรก (initial fee) สำหรับสมาชิกที่ปัจเจกบุคคลจะมีค่าใช้จ่ายอยู่ที่ 5,000 เยน ในขณะที่บริษัทมีค่าใช้จ่ายอยู่ที่ 50,000 เยน

3) การตรวจสอบรับรองมาตรฐานรายปี (inspection of certified operators)

ภายหลังจากที่ผู้ผลิตได้รับใบรับรองมาตรฐานอินทรีย์จากหน่วยงานตรวจสอบรับรองแล้ว ผู้ผลิตยังคงต้องได้รับการตรวจสอบจากผู้ตรวจสอบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อยืนยันและประกันว่าผู้ผลิตได้ดำเนินการผลิตตามมาตรฐาน Organic JAS ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ JONA พบว่า ในส่วนของค่าตรวจสอบรายปี (annual fee) สำหรับสมาชิกที่ปัจเจกบุคคลจะมีค่าใช้จ่ายอยู่ที่ 12,000 เยน ในขณะที่บริษัทมีค่าใช้จ่ายอยู่ที่ 120,000 เยน

4) การปรับระดับมาตรฐานอินทรีย์แก่ผู้ผลิต (grading by certified operators)

เมื่อผู้ผลิตได้รับใบรับรองมาตรฐานอินทรีย์จากหน่วยงานตรวจสอบรับรองแล้ว และผ่านการตรวจสอบรายปีแล้ว ผู้ผลิตก็จะสามารถใช้คำว่า “อินทรีย์” และตรารับรองมาตรฐาน Organic JAS

บนสินค้าและผลิตภัณฑ์ของตนเพื่อการจำหน่ายได้ (ดูภาพที่ 6-7) ทั้งการจำหน่ายภายในประเทศและการส่งออก

ภาพที่ 5 ระบบตรวจสอบอินทรีย์ในญี่ปุ่น

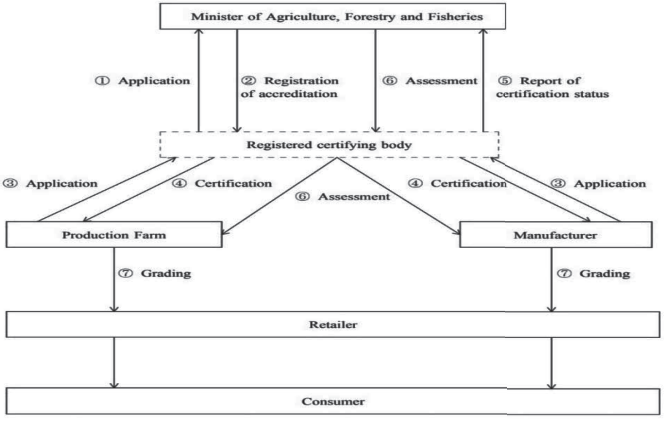

ที่มา: The Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries of Japan, 2015a, p. 2

ภาพที่ 6 ตรารับรองมาตรฐาน Organic JAS

ที่มา: The Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries of Japan, 2015a, p. 3

ภาพที่ 7 ตัวอย่างตรารับรองมาตรฐาน Organic JAS ที่ได้รับการตรวจสอบโดยหน่วยงาน JONA

JAS
JONA

Acquired Organic
JAS certification

ที่มา: Harimaen Seicha Co., Ltd.

นอกจากนี้ สำหรับการนำเข้าสินค้าเกษตรอินทรีย์เข้ามาในญี่ปุ่น ผู้ผลิตและผู้นำเข้าจะต้องผ่านขั้นตอนการตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จากหน่วยงานตรวจสอบรับรองที่จดทะเบียนภายในหรือภายนอกประเทศที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมงของญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม สำหรับประเทศที่ได้รับการยอมรับว่ามีระบบตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เทียบเท่ากับระบบ Organic JAS ของญี่ปุ่น ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อาร์เจนตินา ออสเตรเลีย แคนาดา สวิสเซอแลนด์ นิวซีแลนด์ และประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป ผู้นำเข้าที่ได้รับการรับรองมาตรฐานของประเทศเหล่านี้ สามารถขอใบรับรองจากหน่วยงานจดทะเบียนเพื่อขอใช้ตรารับรอง Organic JAS บนผลิตภัณฑ์เพื่อการนำเข้าสินค้าอินทรีย์เข้ามาในญี่ปุ่นได้ โดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนการตรวจสอบรับรองมาตรฐานอีก

ข้อดีและข้อจำกัดของระบบ Organic JAS

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับระบบ Organic JAS พบว่ามีงานศึกษาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยงานศึกษากลุ่มแรกเป็นการอธิบายในเชิงแนะนำและสนับสนุนตัวแบบของระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่นเพื่อส่งเสริมการผลิตและการส่งออกของประเทศ โดยให้คำอธิบายว่าการใช้ตรารับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จะช่วยเพิ่มโอกาสการเข้าถึงตลาดให้แก่เกษตรกร โดยเฉพาะการเข้าถึงตลาดขนาดใหญ่ และเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าแบบหนึ่ง (กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์, 2560; กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์, ม.ป.ป; มูลนิธินวชีวัน, ม.ป.ป; Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2001; Organic Trade Association, n.d.; Japan Organic and Natural Food Association, n.d.)

ในขณะที่งานศึกษากลุ่มที่ 2 เป็นการถกเถียงเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้ตรารับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม ในงานศึกษากลุ่มนี้ พบงานศึกษาที่เกี่ยวข้องเพียงแค่หนึ่งชิ้นเท่านั้น โดย Sato (2018, p. 133) ในงานเขียนเรื่อง What is ‘Organic’? Politics of Organic Agriculture Standard and Certification in Japanese Organic Agriculture Sector ได้อธิบายว่า แม้ว่าการเกิดขึ้นของการใช้ตรารับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในญี่ปุ่นจะเป็นปัจจัยที่ทำให้ภาครัฐ

สนับสนุนเกษตรกรภายในประเทศให้ทำเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น เนื่องจากต้องการส่งเสริมการส่งออกเพิ่มขึ้น แต่การสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ของภาครัฐถูกถกเถียงว่าเอื้อประโยชน์เฉพาะกลุ่มคนบางกลุ่มเท่านั้น ได้แก่ เกษตรกรที่ผ่านตรารับรองมาตรฐาน บริษัทที่จัดจำหน่ายปัจจัยการผลิตทางการเกษตร ผู้ส่งออกสินค้า และผู้นำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ ในขณะที่เกษตรกรรายย่อยที่ไม่ได้ผ่านการตรวจสอบรับรองมาตรฐานจะได้รับผลประโยชน์จากการทำเกษตรอินทรีย์ลดน้อยลง เนื่องจากถูกตัดสิทธิ์การใช้คำว่า "อินทรีย์" บนสินค้าและผลิตภัณฑ์ของตน

อย่างไรก็ตาม ผลจากการค้นคว้าในประเด็นเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ต่อเกษตรกรรายย่อยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในประเด็นเรื่องภาระค่าใช้จ่ายและต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น พบงานศึกษาที่อธิบายไปในทิศทางเดียวกับ Sato (2018) จำนวนหลายชิ้น (Buck et al., 1997; Giovannucci, 2006; Cantor and Strochlic, 2009; Munteanu, 2014) นอกจากนี้ Giovannucci (2006, p. 5, 11, 17) ยังได้อธิบายว่าเกษตรกรรายย่อยในหลายประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในประเทศกำลังพัฒนา มักขาดข้อมูล ความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ รวมถึงขาดการเข้าถึงระบบการตรวจสอบรับรองมาตรฐาน

แม้ว่าในปัจจุบันภาครัฐจะสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ผ่านการใช้ตรารับรองมาตรฐานเพิ่มขึ้น แต่การทำเกษตรอินทรีย์ก็ยังได้รับการสนับสนุนน้อยกว่าการทำเกษตรแบบทั่วไป เนื่องจากยังคงให้ผลตอบแทนและผลประโยชน์น้อยกว่า การสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ชนบทและท้องถิ่นส่วนใหญ่จึงมักพบว่าองค์กรพัฒนาเอกชน (non governmental organization-NGOs) หรือองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (non profit organization-NPOs) เข้าไปมีบทบาทในการสนับสนุนเกษตรกรมากกว่าภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้ความรู้ทางด้านการผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และการส่งเสริมการเข้าถึงระบบตรวจสอบรับรองมาตรฐาน อย่างไรก็ตาม องค์กรพัฒนาเอกชนหรือองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรถูกวิพากษ์ว่ายังคงขาดทักษะทางด้านการตลาดและการหาตลาดให้แก่เกษตรกรรายย่อย

อีกทั้ง ระบบการผลิตภายใต้ระบบตรวจสอบรับรองมาตรฐานยังคงมีอุปสรรคในแง่ที่ว่า การผลิตจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการเปลี่ยนผ่านจากระบบการผลิตทั่วไปเป็นระบบการผลิตแบบอินทรีย์อย่างน้อย 3 ปี ซึ่งในช่วงระยะเปลี่ยนผ่านนั้นเกษตรกรรายย่อยยังคงไม่สามารถจำหน่ายสินค้าในฐานะสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้ และเกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่ยังคงต้องแบกรับปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนผ่านการผลิตเพียงลำพัง นอกจากนั้นระบบตรวจสอบรับรองมาตรฐานนั้นยังถูกวิพากษ์ว่าไม่ได้ช่วย

พัฒนาตลาดท้องถิ่นภายในประเทศมากนัก เนื่องจากผู้บริโภคในท้องถิ่นไม่ได้ตระหนักถึงการใช้ตรารับรองมาตรฐาน แต่ระบบตรวจสอบรับรองมาตรฐานเป็นประโยชน์สำหรับการส่งออกมากกว่ายิ่งไปกว่านั้น ในปัจจุบัน แม้ว่าเกษตรกรรายย่อยที่ทำเกษตรอินทรีย์จะผ่านการตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้ แต่ก็อาจไม่ได้ประกันว่าพวกเขาจะสามารถจำหน่ายสินค้าและเข้าถึงตลาดได้ เนื่องจากเกษตรกรรายย่อยที่ทำเกษตรอินทรีย์มีแนวโน้มที่จะต้องเผชิญกับการแข่งขันกับบริษัทธุรกิจเกษตรอินทรีย์ขนาดใหญ่ที่สามารถผลิตผลผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้ในปริมาณมากกว่าและคุณภาพที่สูงกว่า (Buck et al., 1997, p. 7; Cantor and Strochlic, p. 5)

จากข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายใต้ระบบ Teikei และ Organic JAS ในข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ทั้ง 2 ระบบต่างก็มีส่วนช่วยในการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงตลาดให้แก่เกษตรกร เพียงแต่การที่แต่ละระบบมีรูปแบบการผลิตและการจำหน่ายที่แตกต่างกัน อันส่งผลให้แต่ละระบบมีข้อดีและข้อจำกัดแตกต่างกัน จึงกล่าวได้ว่า ระบบ Teikei และ Organic JAS อาจจะช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงตลาดให้แก่เกษตรกรแตกต่างกัน และมีความเหมาะสมกับลักษณะของเกษตรกรที่แตกต่างกัน (ดูตารางที่ 1)

สำหรับระบบ Teikei ซึ่งเป็นตลาดทางตรงระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคโดยไม่ผ่านคนกลางทางการค้า และกระบวนการผลิตและการค้าขึ้นอยู่กับข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค ระบบ Teikei จึงกล่าวได้ว่ามีส่วนช่วยให้เกษตรกรมีโอกาสที่จะทำกำไรและต่อรองราคาได้มากขึ้น เกษตรกรมีแนวโน้มที่จะมีความเสี่ยงลดลงจากความไม่แน่นอนของตลาด และมีความมั่นคงทางรายได้เพิ่มขึ้น ระบบ Teikei จึงดูเหมือนว่าน่าจะเป็นระบบที่ช่วยให้เกษตรกรรายย่อยที่ไม่สามารถแข่งขันในระบบตลาดปกติได้มีโอกาสในการเข้าถึงตลาดเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดภายในประเทศ นอกจากนี้ การที่ระบบ Teikei ไม่จำเป็นต้องผ่านการตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ก็ดูเหมือนว่าเป็นระบบการผลิตและการจัดจำหน่ายมีความซับซ้อนน้อยกว่าและอาจใช้ต้นทุนการผลิตน้อยกว่ารูปแบบการผลิตและจำหน่ายสินค้าภายใต้ระบบ Organic JAS ดังนั้น ระบบเกษตรอินทรีย์ Teikei จึงน่าจะเป็นรูปแบบการผลิตที่เหมาะสมกับเกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ในการผลิตและทรัพยากรและทุนทางการผลิตจำนวนไม่มาก เหมาะสมกับการทำธุรกิจครอบครัวและธุรกิจขนาดเล็ก และอาจจะมีความเหมาะสมกับเกษตรกรที่สนใจหรือเพิ่งเริ่มต้นในการทำเกษตรอินทรีย์ ซึ่งในช่วงระยะเปลี่ยนผ่านการผลิตยังคงไม่สามารถจำหน่ายสินค้าในตลาดอินทรีย์ได้มากนัก

ในขณะที่ระบบ Organic JAS ซึ่งเป็นรูปแบบการผลิตและการจำหน่ายแบบตลาดปกติ แต่มีการกำหนดในเรื่องของเกณฑ์มาตรฐานการผลิต กระบวนการตรวจสอบรับรองมาตรฐาน และการใช้ตรารับรองมาตรฐาน ซึ่งช่วยสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าและช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้านั้น แม้ว่าระบบดังกล่าวดูเหมือนว่า น่าจะช่วยเสริมสร้างโอกาสการเข้าถึงตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้แก่เกษตรกรได้มากกว่าระบบ Teikei เนื่องจากไม่ใช่เพียงแค่เสริมสร้างโอกาสในการเข้าถึงตลาดภายในประเทศเท่านั้น แต่ช่วยเสริมสร้างโอกาสในการส่งออกและการค้าระหว่างประเทศด้วย แต่ด้วยข้อจำกัดของเกษตรกรบางประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรรายย่อยที่ขาดความสามารถในการผลิตและการแข่งขันทางการผลิต ก็ทำให้ระบบ Organic JAS ไม่สามารถสร้างประโยชน์ให้แก่เกษตรกรทุกประเภทและทุกกลุ่มได้ ระบบ Organic JAS จึงกล่าวได้ว่าน่าจะเป็นรูปแบบการผลิตที่เหมาะสมกับเกษตรกรรายใหญ่ กลุ่มเกษตรกร และบริษัทธุรกิจการเกษตรที่มีพื้นที่ในการผลิตเป็นจำนวนมาก มีทรัพยากรและต้นทุนในการผลิตอย่างเพียงพอ และมีความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางเทคนิคในการผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบรูปแบบการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ระหว่างระบบ Teikei กับ Organic JAS

ประเด็น	ระบบ Teikei	ระบบ Organic JAS
1. ลักษณะของเกษตรกร	ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยและเกษตรกรที่เป็นปัจเจกบุคคล	ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายใหญ่ และกลุ่มเกษตรกร
2. การเข้าสู่ตลาดของเกษตรกร	เข้าได้ตลอดเวลา	ต้องเปลี่ยนผ่านการผลิตเป็นเกษตรอินทรีย์อย่างน้อย 3 ปี
3. เป้าหมายทางการตลาด	เพื่อจำหน่ายให้กับสมาชิกผู้บริโภคในระบบ และผู้บริโภคในท้องถิ่นและชุมชน	เพื่อจำหน่ายในช่องทางโมเดิร์นเทรด และการส่งออก
4. วิธีการผลิตและการจำหน่าย	ตามข้อตกลงร่วมกันระหว่างเกษตรกรผู้ผลิตกับสมาชิกที่เป็นผู้บริโภค	ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศญี่ปุ่น และประเทศผู้นำเข้า
5. รูปแบบ/ลักษณะการผลิตของสินค้า	ผลิตสินค้าตามฤดูกาลและผลิตสินค้าที่หลากหลายตามข้อตกลง	ผลิตสินค้าชนิดเดียวครั้งละจำนวนมาก
6. ต้นทุนการผลิต	ต้นทุนน้อย	ต้นทุนมาก เนื่องจากมีค่าตรวจสอบรับรองมาตรฐาน
7. การกำหนดราคา	กำหนดราคาตามข้อตกลงระหว่างเกษตรกรผู้ผลิตกับสมาชิกที่เป็นผู้บริโภค	กำหนดราคาตามราคาตลาด
8. การค้าทางตรงระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค	ใช่	ไม่ใช่

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบรูปแบบการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ระหว่างระบบ Teikei กับ Organic JAS (ต่อ)

ประเด็น	ระบบ Teikei	ระบบ Organic JAS
9. การใช้คำว่า "อินทรีย์" บนผลิตภัณฑ์	ไม่ได้	ได้
10. การตรวจสอบรับรองมาตรฐานอินทรีย์	ไม่ได้ผ่านการตรวจสอบรับรอง	ผ่านการตรวจสอบรับรอง

ที่มา: สรุปข้อมูลจากเอกสารโดยผู้เขียน

บทที่ 4

นัยยะต่อประเทศไทย

ข้อมูลจากการศึกษาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการผลิตและการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศญี่ปุ่นทั้ง 2 ระบบ ต่างก็มีข้อดีและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน และแต่ละระบบอาจมีความเหมาะสมกับประเภทของเกษตรกรที่แตกต่างกัน สำหรับประเทศไทยพบข้อมูลว่า ได้มีการนำเอาตัวแบบการผลิตและการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่นทั้ง 2 ระบบมาประยุกต์ใช้ภายในประเทศเพื่อให้มีความเหมาะสมกับประเภทของเกษตรกรเช่นกัน โดยประเทศไทยได้มีการประยุกต์ใช้ระบบ Teikei สำหรับการผลิตและการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศผ่านตลาดระบบสมาชิกของเกษตรกรรายย่อย และได้ประยุกต์ใช้ระบบ Organic JAS สำหรับการส่งเสริมเกษตรกรรายใหญ่และเกษตรกรที่มีความสามารถเพื่อการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยไปยังญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจข้อมูลทางเอกสาร พบว่า การผลิตและการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายใต้ตลาดระบบสมาชิกซึ่งปรับใช้มาจากระบบ Teikei และระบบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของไทยนั้นมีความแตกต่างจากตัวแบบของประเทศญี่ปุ่นหลายประการ

ในปัจจุบัน พบว่า การผลิตและการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศผ่านตลาดระบบสมาชิกของไทย ซึ่งเป็นความร่วมมือโดยตรงระหว่างเกษตรกรกับผู้บริโภคนั้น มีจำนวนน้อย และส่วนใหญ่มักเป็นความร่วมมือสามฝ่ายระหว่างเกษตรกร ผู้บริโภค และองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรหรือบริษัทผู้จำหน่ายผลผลิตเกษตรอินทรีย์ โดยตลาดระบบสมาชิกของไทยมักเกิดจากการที่องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร หรือบริษัทผู้จำหน่ายผลผลิตเกษตรอินทรีย์เข้าไปทำความรู้จัก ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และวางแผนการจัดการการผลิตและการตลาดให้แก่เกษตรกร รวมถึงการรับซื้อผลผลิต เมื่อองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรหรือบริษัทผู้จำหน่ายผลผลิตเกษตรอินทรีย์ตกลงกับเกษตรกรเรียบร้อยแล้ว จึงจะนำข้อมูลสินค้าไปแจ้งให้กับผู้บริโภคที่เป็นสมาชิกได้รับทราบและจัดจำหน่ายสินค้าตามความต้องการของผู้บริโภคอีกต่อหนึ่ง และสำหรับการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคนั้น องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรหรือบริษัทผู้จำหน่ายผลผลิตเกษตรอินทรีย์จะจัดกิจกรรมโดยการพาผู้บริโภคเข้าไปทำความรู้จักกับเกษตรกร ณ แหล่งผลิตและจัดกิจกรรมให้ผู้บริโภคได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมในแปลงผลิตด้วย

นอกจากนี้ ในปัจจุบัน แม้ว่าประเทศไทยจะมีการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ผ่านตลาดระบบสมาชิกในสินค้าหลากหลาย

ประเภท ไม่ว่าจะเป็น ข้าว ผัก ผลไม้ และไข่ไก่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเภทของสินค้าไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการทำตลาดระบบสมาชิกดังที่เป็นข้อถกเถียง แต่จากข้อมูลยังคงพบว่าการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ผ่านตลาดระบบสมาชิกมีจำนวนน้อยและไม่ได้เป็นที่รู้จักมากนัก โดยผลจากการสำรวจข้อมูลทางเว็บไซต์เกี่ยวกับร้านค้าที่จัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ผ่านตลาดระบบสมาชิกของไทย พบว่ามีจำนวนไม่ถึง 5 ร้าน ได้แก่ เพื่อนปลูกเพื่อนกิน บริษัทสุขทุกคำ จำกัด (ตะกร้าปันผัก) และThe Basket (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2558; สาลิกา, 2560; บริษัท สุขทุกคำ จำกัด, ม.ป.ป.)

การที่ตลาดระบบสมาชิกของไทยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นความร่วมมือสามฝ่ายระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภค และองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร หรือบริษัทผู้จำหน่ายผลผลิตเกษตรอินทรีย์ ซึ่งแตกต่างจากการทำเกษตรอินทรีย์ในระบบ Teikei ของญี่ปุ่นที่เกิดจากความร่วมมือโดยตรงระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคนั้น ผู้เขียนสันนิษฐานว่า อาจเป็นเพราะประเทศไทยไม่ได้มีกลุ่มผู้บริโภค หรือกลุ่มแม่บ้านที่มีการรวมตัวกันมาอย่างยาวนานเหมือนกับประเทศญี่ปุ่น และกลุ่มเกษตรกรของไทยเองก็ไม่ได้มีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง รวมทั้งไม่ได้มีความรู้เกี่ยวกับการตลาดมากนักด้วย ประกอบกับประเด็นเรื่องความไว้วางใจหรือความเชื่อใจระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคซึ่งเป็น

ค่านิยมที่เข้มแข็งในญี่ปุ่นก็ไม่ได้เป็นสิ่งคุ้นชินในสังคมไทย ดังนั้น การทำตลาดระบบสมาชิกในประเทศไทยจึงอาจจำเป็นต้องมีความช่วยเหลือจากคนกลางที่สามารถทำหน้าที่ประสานงานและมีความรู้ในเรื่องการตลาด นอกจากนี้ การที่ตลาดระบบสมาชิกของไทยไม่เป็นที่รู้จักและมีจำนวนน้อย สะท้อนว่า ตลาดระบบสมาชิกของไทยอาจจะไม่ได้เป็นที่นิยมมากนัก ผู้เขียนสันนิษฐานว่าอาจจะมีปัจจัยมาจากประเด็นเรื่องของผู้บริโภคเช่นเดียวกับข้อจำกัดของระบบ Teikei ในญี่ปุ่น เนื่องจากในปัจจุบันผู้บริโภคมีช่องทางในการเลือกซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นจำนวนมาก จึงมีทางเลือกในการเข้าถึงสินค้าได้หลากหลาย และส่วนใหญ่ผู้บริโภคในประเทศไทยก็เลือกที่จะซื้อสินค้าผ่านช่องทางโมเดิร์นเทรด ได้แก่ ซูเปอร์มาร์เกตทั่วไป และห้างสรรพสินค้า ซึ่งเป็นช่องทางการเลือกซื้อที่สะดวกมากกว่าตลาดระบบสมาชิก

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าตลาดระบบสมาชิกในประเทศไทยจะแตกต่างจากระบบ Teikei ในญี่ปุ่น และมีข้อจำกัดซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตลาดระบบสมาชิกในประเทศไทย แต่ระบบตลาดดังกล่าวก็ถือว่าเป็นรูปแบบตลาดแบบหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยและเกษตรกรที่เริ่มต้นทำเกษตรอินทรีย์ ซึ่งยังอยู่ในช่วงระยะเปลี่ยนผ่านให้สามารถเข้าถึงตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตลาดภายในประเทศ ดังนั้น ตลาดระบบสมาชิกหรือระบบ Teikei จึงยังคงเป็นตัวแบบหรือทางเลือกหนึ่งที่ควร

ถูกนำมาปรับใช้เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยที่สนใจเริ่มทำเกษตรอินทรีย์และอยู่ในระยะเปลี่ยนผ่านในประเทศไทยได้

สำหรับความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาระบบ Teikei ในประเทศไทย ผู้เขียนเสนอว่า เนื่องจากตลาดระบบสมาชิกในประเทศไทยยังไม่ได้เป็นที่นิยมและเป็นที่รู้จักมากนัก ดังนั้น ภาครัฐและภาคประชาสังคมของไทยอาจจะต้องช่วยประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับระบบตลาดดังกล่าวให้เป็นที่รู้จักทั้งในกลุ่มผู้ผลิตและผู้บริโภคเพิ่มขึ้น ภาครัฐควรช่วยรณรงค์และส่งเสริมให้มีตลาดระบบสมาชิกหรือมีการปรับใช้ระบบตลาดดังกล่าวในนโยบายเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้เป็นเครื่องมือเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยและช่วยเหลือเกษตรกรในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่านไปสู่เกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ เพื่อสร้างความยั่งยืนของตลาดระบบสมาชิกในประเทศไทยอาจจะต้องสร้างความเข้มแข็งของการรวมกลุ่มของผู้บริโภคในการซื้อสินค้าอุปโภคและบริโภคมากขึ้น รวมถึงการแนะนำประโยชน์ที่จะได้รับจากการรวมกลุ่มกันซื้อสินค้าภายใต้ตลาดระบบสมาชิกด้วย

สำหรับระบบตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของไทยนั้น พบข้อมูลอย่างชัดเจนว่า ประเทศไทยมีนโยบายสนับสนุนให้เกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์เข้าสู่ระบบดังกล่าวเป็นอย่างมาก เนื่องจากต้องการส่งเสริมการส่งออก และในปัจจุบันตรารับรองมาตรฐานที่มีความน่าเชื่อถือนั้นเป็นปัจจัยที่มีผลต่อ

การตัดสินใจซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ของผู้บริโภคภายในประเทศเพิ่มขึ้น ดังนั้น ระบบตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จึงเริ่มมีบทบาทสำคัญต่อการผลิตและการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศไทยเพิ่มขึ้นด้วย อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลพบว่า ระบบตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของไทยมีความแตกต่างจากระบบตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่น ในขณะที่การตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่นต้องอยู่บนพื้นฐานของมาตรฐาน Organic JAS ซึ่งเป็นมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศ และผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ประสงค์จะใช้คำว่า “อินทรีย์” บนสินค้าและผลิตภัณฑ์ก็ต้องใช้ตรารับรองมาตรฐานของ Organic JAS เท่านั้น รวมทั้งสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ถูกนำเข้ามาภายในญี่ปุ่นก็ต้องผ่านมาตรฐาน Organic JAS แต่ในประเทศไทยกลับพบว่า การตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของผู้ผลิตไม่จำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานของมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศ โดยแม้ว่าภาครัฐได้มีการออกพระราชบัญญัติมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งได้มีการกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ของสินค้าประเภทต่าง ๆ ไว้ และสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) ได้กำหนดตรารับรองมาตรฐาน Organic Thailand ไว้ (ดูภาพที่ 8) แต่ผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยไม่ได้ถูกบังคับให้ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2551 และสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ผลิตในประเทศไทยก็ไม่ได้ถูกบังคับให้ใช้ตรารับรองมาตรฐาน Organic Thailand ของ มกอช. รวมทั้งการนำเข้าสินค้าเกษตรอินทรีย์จากต่างประเทศก็ไม่จำเป็นต้องผ่านการตรวจสอบรับรองมาตรฐาน Organic Thailand ของ มกอช. ด้วย โดยผู้ผลิตยังคงมีสิทธิในการตัดสินใจเลือกที่จะผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไทยของ มกอช. หรือมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของหน่วยงานเอกชนไทยเพื่อการผลิตและจำหน่ายภายในประเทศ หรือการผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของต่างประเทศที่ตนประสงค์จะส่งสินค้าออกได้

ภาพที่ 8 ตรารับรองมาตรฐาน Organic Thailand ของ มกอช.

ที่มา: มูลนิธินวชีวัน. (ม.ป.ป).

ในส่วนของระบบการตรวจสอบรับรองมาตรฐานอินทรีย์ของประเทศไทยตามมาตรฐานของ มกอช. นั้น ผู้ผลิตจะต้องมีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2551 และผ่านการตรวจสอบรับรองโดยหน่วยตรวจสอบรับรองเกษตรอินทรีย์ของภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่ (competent authority) ได้แก่ กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์และกรมการข้าว โดยมีสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) ทำหน้าที่เป็นหน่วยรับรองระบบงาน (accreditation body) อย่างไรก็ตาม หน่วยรับรองมาตรฐาน (certification body) ของภาคเอกชนสามารถเป็นผู้ประกอบการตรวจสอบมาตรฐานตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2551 ได้ แต่ต้องได้รับการรับรองระบบงานจาก มกอช. ก่อน โดยในปัจจุบันพบว่าประเทศไทยมีหน่วยงานเอกชนที่ทำหน้าที่รับรองมาตรฐานพืชอินทรีย์ซึ่งได้รับการรับรองระบบงานจาก มกอช. เพียงแค่ 3 แห่ง คือ 1) บริษัท ห้องปฏิบัติการกลาง (ประเทศไทย) จำกัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร 2) สถาบันรับรองระบบการผลิตผลิตภัณฑ์การเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ และ 3) บริษัท ไทย จี เอ พี 09 จำกัด จังหวัดปทุมธานี

สำหรับระบบการตรวจสอบรับรองมาตรฐานอินทรีย์ของหน่วยงานภาคเอกชนไทย ผู้ผลิตจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ตามที่หน่วยงานเอกชนได้กำหนดไว้ ซึ่งส่วนใหญ่

ถูกปรับใช้มาจากมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากลหรือมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของ มกอช. และผู้ผลิตต้องผ่านการตรวจสอบรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานเอกชนนั้น ในปัจจุบัน พบว่า มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของหน่วยงานภาคเอกชนมีจำนวน 5 แห่ง คือ 1) สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) 2) องค์กรมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ (มอน.) 3) มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สุรินทร์ (มก.สร.) 4) ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพชรบูรณ์ (มก.พช.) และ 5) ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ ชมรมเกษตรอินทรีย์เกาะพะงัน (ดูภาพที่ 9)

นอกจากนี้ จากข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย จำนวนประมาณ 10 กลุ่ม พบว่า ส่วนใหญ่ กลุ่มผู้ผลิตเลือกที่จะรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของหน่วยงานภาคเอกชนโดยเฉพาะตรารับรองของสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) มากกว่าการรับรองมาตรฐานของภาครัฐผ่านสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) เนื่องจากสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) เป็นหน่วยงานที่ได้รับการรับรองระบบงานเกษตรอินทรีย์ IFOAM (IFOAM Accreditation Program) จาก International Organic Accreditation Service (IOAS) ซึ่งมีความน่าเชื่อถือมากกว่า และกลุ่มผู้ผลิตสามารถที่จะสมัครขอตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์และการใช้ตรารับรอง

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศอื่นที่ตนประสงค์จะส่งออกสินค้าเกษตรได้ เนื่องจากสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) เป็นหน่วยงานที่ให้บริการด้านการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์หลากหลายประเภท ได้แก่ การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของ IFOAM การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสหภาพยุโรป การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสหรัฐอเมริกา และการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของแคนาดา

ภาพที่ 9 ตรารับรองมาตรฐานอินทรีย์ของหน่วยงานภาคเอกชนไทย

ที่มา: กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

จากข้อมูลของระบบการตรวจสอบรับรองมาตรฐานอินทรีย์ในประเทศไทยข้างต้น การที่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศไม่ได้รับความนิยมจากผู้ผลิตในประเทศ และการที่มาตรฐาน

เกษตรอินทรีย์ของประเทศซึ่งถูกกำหนดโดยภาครัฐของไทย ไม่ได้ถูกบังคับใช้กับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ถูกนำเข้ามาจากต่างประเทศ แสดงให้เห็นว่า มาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยยังคงอ่อนแอ แม้ว่าภาครัฐจะสนับสนุนให้เกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์เข้าสู่ระบบตรวจสอบรับรองมาตรฐานเพื่อส่งเสริมการส่งออก แต่การที่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศไม่เข้มแข็งก็มีความเสี่ยงที่สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ถูกนำเข้าจากต่างประเทศซึ่งมีราคาถูกและมีความน่าเชื่อถือมากกว่าจะเข้ามาแข่งขันกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศได้

นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลของหน่วยงานตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น จะพบว่า ประเทศไทยมีหน่วยตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จำนวนน้อยมาก และที่ตั้งของหน่วยงานตรวจสอบรับรองนั้นกระจุกตัวอยู่เฉพาะบางพื้นที่ โดยเฉพาะในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จังหวัดในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือบางส่วน อีกทั้ง มีข้อน่าสังเกตว่า ประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานเอกชนที่ทำหน้าที่ฝึกอบรมผู้ตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (inspector) ด้วย ประกอบกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สัมภาษณ์, 10-14 มีนาคม, 2560) ส่วนใหญ่พบว่า กลุ่มเกษตรกรเข้าสู่ระบบตรวจสอบรับรองมาตรฐานผ่านการสนับสนุนและการให้ความช่วยเหลือ

จากองค์กรพัฒนาเอกชนและบริษัทส่งออกข้าวในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็น การเข้าไปแนะนำให้ข้อมูล การชักชวนเข้าสู่ระบบรับรองมาตรฐาน การจ่ายค่าตรวจสอบรับรองมาตรฐาน และการรับซื้อสินค้าจากเกษตรกรและการดำเนินการส่งออกสินค้าให้แก่เกษตรกร ข้อมูลในส่วนนี้แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรไทยเข้าสู่ระบบตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ยังไม่ทั่วถึง และอาจจะเข้าถึงได้ยากกว่าในประเทศญี่ปุ่น เนื่องจาก เกษตรกรที่จะได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชนและบริษัทส่งออกข้าวในประเทศไทยมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น และการได้รับความช่วยเหลือดังกล่าวก็อาจจะเป็นผลประโยชน์ต่างตอบแทนด้วยเช่นกัน

ด้วยระบบตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของไทยแตกต่างจากระบบตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของญี่ปุ่น และโดยปกติแล้วการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์นั้นผู้ผลิตไม่จำเป็นต้องผ่านการตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศผู้ผลิตหรือประเทศผู้ส่งออก แต่จำเป็นต้องผ่านการตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศที่ตนประสงค์จะจำหน่ายสินค้าหรือส่งออก ดังนั้น เพื่อที่จะส่งเสริมให้สินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยถูกส่งออกไปยังญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น ผู้เขียนเสนอว่าภาครัฐและเกษตรกรไทยก็ควรที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ Organic JAS ของญี่ปุ่น นอกจากนี้สำหรับการพัฒนาระบบตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

ของไทยนั้น ผู้เขียนเสนอว่า ภาครัฐควรจะต้องพัฒนาระบบมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศให้มีความเข้มแข็งและมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น โดยการทำให้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศถูกบังคับใช้กับเกษตรกรและสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ถูกผลิตภายในประเทศ การทำให้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศถูกบังคับใช้กับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ถูกนำเข้าจากต่างประเทศ และการพัฒนามาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของประเทศให้สามารถใช้เทียบเคียงกับประเทศอื่นได้ ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทย และการเข้าถึงตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ภาครัฐควรสนับสนุนให้เกษตรกรไทยมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ทั้งมาตรฐานภายในประเทศและต่างประเทศมากขึ้น การส่งเสริมให้เกิดหน่วยงานตรวจสอบรับรองมาตรฐานที่กระจายตัวในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ควรที่จะมีในทุกจังหวัด เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรไทยสามารถเข้าถึงการบริการตรวจสอบรับรองมาตรฐานได้อย่างทั่วถึง และควรมีการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมผู้ตรวจสอบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในสินค้าประเภทต่าง ๆ เพื่อให้มีผู้เชี่ยวชาญมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น ภาครัฐควรจะมีการสนับสนุนเกษตรกรให้มีการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์หลากหลายประเภทเพื่อการเข้าถึงตลาดที่หลากหลายด้วย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ บทความในหนังสือ และบทความในวารสาร

วราภรณ์ ปัญญาวดี. (2541). การผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศญี่ปุ่น. *วารสารเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2*(6), น. 19-33.

เว็บไซต์

กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์. (2560). *กระทรวงเกษตรญี่ปุ่นเตรียมปรับกฎหมาย JAS.* สืบค้นจาก http://www.organic.moc.go.th/sites/default/files/attachments/law_knowledge/162792.pdf

กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์. (ม.ป.ป). *ระเบียบเกษตรอินทรีย์ของประเทศที่เป็นตลาดหลักของไทย.* สืบค้นจาก http://www.organic.moc.go.th/th/law/%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%9A%E0%B9%80%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%9A%E0%B9%80%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B8

%97%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B9%8C%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B9%80%E0%B8%9B%E0%B9%87%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B8%A5%E0%B8%B2%E0%B8%94%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2

กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์. (ม.ป.ป). *ตรามาตรฐานสินค้าอินทรีย์ของหน่วยงานไทย.* สืบค้นจาก http://www.organic.moc.go.th/th/standard/ecocert

เครือข่ายแปรรูปอาหารอินทรีย์. (พฤศจิกายน 2560). *แนวโน้มเกษตรอินทรีย์และอาหารอินทรีย์.* สืบค้นจาก http://www.organicfood.mju.ac.th/?p=325

บริษัท สุขทุกคำ จำกัด. (ม.ป.ป). *ตะกร้าปันผักอินทรีย์ เดลิเวอรี่ถึงบ้าน*. สืบค้นจาก https://www.healthmedelivery.com/hello/%e0%b8%95%e0%b8%b0%e0%b8%81%e0%b8%a3%e0%b9%89%e0%b8%b2%e0%b8%9b%e0%b8%b1%e0%b8%99%e0%b8%9c%e0%b8%b1%e0%b8%81/

มูลนิธินวชีวัน. (ม.ป.ป). *ตรารับรองมาตรฐานสินค้าอินทรีย์ที่ควรรู้จัก*. สืบค้นจาก http://www.nawachione.org/articles/%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%90%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%AA%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B8%84%E0%B9%89%E0%B8%B2/

สหกรณ์กรีนเนท จำกัด. (ม.ป.ป.) *ตลาดเกษตรอินทรีย์ไทย*. สืบค้นจาก http://www.greennet.or.th/article/1009

สาลิกา. (2560). *The Basket ตะกร้าออร์แกนิคจากใจเกษตรกรถึงมือคุณ*. สืบค้นจาก https://www.salika.co/2018/04/17/the-basket-organic-farm

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2558). *ตะกร้าปันผักอินทรีย์ เดลิเวอรี่ถึงบ้าน*. สืบค้นจาก https://www.thaihealth.or.th/Content/27118-%E0%B8%95%E0%B8%B0%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%9B%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%9C%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%AD%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B8%97%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%

B9%8C%20%E0%B9%80%E0%B8%94%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B9%80%E0%B8%A7%E0%B8%AD%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%96%E0%B8%B6%E0%B8%87%E0%B8%9A%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%99.html

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงโตเกียว. (2560). *ตลาดเกษตรอินทรีย์ในประเทศญี่ปุ่น.* สืบค้นจาก https://www.ditp. go.th/ditp_pdf.php?filename=contents_attach/208319/208319.pdf&title=20831/

สัมภาษณ์

กลุ่มผู้ผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (10-14 มีนาคม, 2560). จังหวัดยโสธร อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี. สัมภาษณ์.

ภาษาอังกฤษ

หนังสือ บทความในหนังสือ บทความในวารสาร และรายงานเอกสาร

Blackmore, E. et al. (2012). *Pro-Poor certification: Assessing the Benefits of Sustainability Certification for Small-Scale Farmers in Asia.* Natural Resource Issues No. 25. IIED, London.

Buck, D. et al. (1997). From Farm to Table: The Organic Vegetable Commodity Chain of Northern California. *Sociologia Ruralis, 37*(1), p. 3-20.

Cantor, Alida and Ron Strochlic. (2009). *Breaking Down Market Barriers for Small and Mid-Sized Organic Growers.* Retrieved from http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.546.7043&rep=rep1&type =pdf

Compagnoni, Antonio. (n.d.). *Organic Food Labels: History and Latest Trends.* Retrieved from http://www.fao.org/3/i0576e/i0576e06.pdf

Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2001). *World Markets for Organic Fruit and Vegetables - Opportunities for Developing Countries in the Production and Export of Organic Horticultural Products.* Rome: International Trade Centre, Technical Centre for Agricultural and Rural Cooperation, Food and Agriculture Organization of the United Nations. Rrteieved from http://www.fao.org/3/y1669e/y1669e0b.htm#bm11

Giovannucci, Daniele. (2006). *Salient Trends in Organic Standards: Opportunities and Challenges for Developing Countries.* Retrieved from https://ssrn.com/abstract=996093 or http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.996093

Global Agricultural Information Network. (2017). *Japanese Organic Market*, GAIN Report Number JA7705. Retrieved from https://gain.fas.usda.gov/Recent%20GAIN%20Publications/Japanese%20Organic%20Market_Osaka%20ATO_Japan_12-27-2017.pdf

Halberg, N., Peramaiyan, P. , & Walaga, C. (2009). Is Organic Farming an Unjustified Luxury in a World with Too Many Hungry People? In H. Willer, and L. Klicher (Eds), *The World of Organic Agriculture: Statistics and Emerging Trends 2009,* (p. 95-101). Bonn: Bidrag til bog/antologi/rapport/proceeding

Kondoh, Kazumi. (2015). The Alternative Food Movement in Japan: Challenges, Limits, and Resilience of the Teikei System. *Agric Hum Values, 32,* p. 143-153.

Le Courtois et al. (2011). *Enhancing Farmers' Access to Markets for Certified Products: A Comparative Analysis Using a Business Model Approach*. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations.

Munteanu, Adina Roxana. (2014). The Potential Impact of Group Certification for Organic Agriculture in Romania. *SEA Practical Application of Science, 2*(4), p. 631-638.

Organic Eprints. (n.d.). *Global Organic Food and Beverages Market to Reach USD 211.44 Billion by 2020.* Retrieved from http://orgprints.org/28077/7/28077.pdf

Organic Trade Association. (n.d.). *Go to Market Report: Japan.* Retrieved from: http://www.organic.moc.go.th/sites/default/files/attachments/market_abroad/ota_japan_market_report_final.pdf

Parker, Gavin. (2005). *Sustainable Food? Teikei, Co-operatives and Food Citizenship in Japan and the UK.* Working Papers in Real Estate & Planning 11/05. Retrieved from https://www.academia.edu/33478585/Sustainable_food_Teikei_Co-operatives_and_food_citizenship_in_Japan_and_the_UK

Prayukvong, Wanna. (2005). Alternative Marketing Systems for Organic Agricultural Products in Japan: Accumulating Social Capital to Protect the Ecology. *Kasetsart Journal of Social Sciences, 26*(1), p. 103-117.

Quandt, Sara A. et al. (2013). Feasibility of Using a Community-Supported Agriculture Program to Improve Fruit and Vegetable Inventories and Consumption in an Underresourced Urban Community. *Preventing Chronic Disease,* 10, p. 1-9.

Sato, Akihiro. (2018). *What is 'Organic'? Politics of Organic Agriculture Standard and Certification in Japanese Organic Agriculture Sector*. A Research paper presented at Agrarian, Food and Environmental Studies (AFES) Program, International Institute of Social Studies, Hague, Netherlands.

Strochlic Ron, and Crispin Shelley. (2004). *Community Supported Agriculture in California, Oregon and Washinton: Challenges and Opportunities.* Retreived from http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.208.9442&rep=rep1&type=pdf

The Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries of Japan. (2007). *Basic Principles for Promoting Organic Farming in Japan (Summary).* Retrieved from http://www.maff.go.jp/e/maffud/2007/pdf/no672.pdf

The Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries of Japan. (2015a). *The Inspection Certification System for Organic Products.* Retrieved from http://www.maff.go.jp/e/jas/specific/pdf/organic_products_system_1501.pdf

The Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries of Japan. (2015b). *Countries Whose Organic Certification System Is Regarded as Equivalent to the Organic JAS System.* Retrieved from http://www.maff.go.jp/e/jas/specific/pdf/equiv_country_en.pdf

The Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries of Japan. (2017a). *Promotion of Organic Agriculture.* Retrieved from http://www.maff.go.jp/e/policies/agri/attach/pdf/index-4.pdf

The Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries of Japan. (2017b). *Survey on Organic Food Market in 2017.* Retrieved from http://www.maff.go.jp/j/seisan/kankyo/yuuki/attach/pdf/index-45.pdf

The Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries of Japan. (2019a). *Promotion of Organic Farming.* Retrieved from http://www.maff.go.jp/j/seisan/kankyo/yuuki/attach/pdf/yosan_yuuki-7.pdf

The Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries of Japan. (2019b). *The Circumstances Over Organic Agriculture.* Retrieved from http://www.maff.go.jp/j/seisan/kankyo/yuuki/attach/pdf/index-68.pdf

The Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries of Japan. (n.d.). *Flows of Imported Products with JAS Marks.* Retrieved from http://www.maff.go.jp/e/jas/jas/pdf/import01.pdf

The International Federation of Organic Agriculture Movements. (n.d.). *Japanese Organic Market.* Retrieved from https://www.ifoam.bio/sites/default/files/organics_in_japan.pdf

Wynen, Els. (2002). *What are the Key Issues Faced by Organic Producers?.* In: Organic Agriculture - Sustainability, Markets and Policies. Proceedings of an OECD Workshop held in Washington DC, United States, 23-26 September 2002 Retrieved from http://orgprints.org/3116/1/3116.htm

เว็บไซต์

Consumers Union of Japan. (2011). *Organic Farming in Japan: Lessons for the World.* Retrieved from http://www.nishoren.org/en/?p=1099

Food Navigator-Asia. (2014). *Organic Product in Japan: Strict Standard, Small Market, but Huge Opportunity*. Retrieved from https://www.foodnavigator-asia.com/Article/2019/03/13/Organic-products-in-Japan-Strict-standards-small-market-but-huge-opportunities-Retailer

Global Organic Trade Guide. (n.d.). *Organic Japan.* Retrieved from https://globalorganictrade.com/country/japan

Japan Organic Agriculture Association. (n.d.). *"TEIKEI" System, the Producer-Consumer Co-partnership and the Movement of the Japan Organic Agriculture Association*. Retrieved from http://www.joaa.net/english/teikei.htm#ch1

Japan Organic and Natural Food Association. (n.d.). *Organic Certification by JONA.* Retrieved from http://www.jona-japan.org/english/

Japan Today. (August 11, 2014). *Organic Food Movement in Japan Progressing Slowly.* Retrieved from https://japantoday.com/category/features/executive-impact/organic-food-movement-in-japan-progressing-slowly

Harimaen Seicha Co., Ltd. (n.d.). *Organic JAS System.* Retrieved from http://www.harimaen.co.jp/en_organic.php

The Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries of Japan. (2013). *Survey of Perishable Food Prices and Sales Trends.* Retrieved from http://www.maff.go.jp/j/tokei/kouhyou/seisen_doukou/index.html

The Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries of Japan. (n.d.). *Organic JAS Standards and Technical Criteria.* Retrieved from http://www.maff.go.jp/e/policies/standard/jas/specific/criteria_o.html

Yamashita, Kazuhito. (2008). *The Perilous Decline of Japanese Agriculture.* Retrieve from http://www.tokyofoundation.org/en/articles/2008/the-perilous-decline-of-japanese-agriculture-1

สัมภาษณ์

Japan Organic and Natural Food Association. (September 25, 2017). Tokyo. Personal interview

ภาคผนวก 1

รายชื่อหน่วยงานตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในประเทศญี่ปุ่น

	Name of organization	Abbreviation	Item to be certified	Certification business area other than Japan	Address	Phone
1	Hyogo prefectural Organic Agriculture Society (HOAS)		Organic agricultural products, organic processed foods and organic feeds		5-5-12 Kitanagasadori Chuo-ku Kobe-City, Hyogo, Japan	078-367-8567
2	AFAS Certification Center Co., Ltd	AFAS／AFASSEQ	Organic agricultural products, organic processed foods, organic feeds and organic livestock products	Overseas	4-30-4 Shinbashi, Minato-ku, Tokyo, Japan	03-5400-2272
3	AINOU		Organic agricultural products and organic processed foods		690-1 Befu, Iga-City, Mie, Japan	0595-52-0108
4	Rice Research Organic Food Institute	PROFI	Organic agricultural products, organic processed foods, organic feeds and organic livestock products		72 Sayadou, Kaminokawa-Town, Kawachi-Gun, Tochigi, Japan	0285-53-1198
5	NPO Kagoshima Organic Agriculture Association	KOAA	Organic agricultural products and organic processed foods		2-11-8 Nishida, Kagoshima-City, Kagoshima, Japan	099-258-3374
6	Organic Certification Organization Co. Ltd	OCO	Organic agricultural products, organic processed foods, organic feeds and organic livestock products	Overseas	1-8 Hiemachi, Hakata-ku, Fukuoka-City, Fukuoka, Japan	092-434-2245
7	SGS Japan Incorporation		Organic agricultural products, organic processed foods, organic feeds and organic livestock products	Overseas	Yokohama Business Park Norths square I, 134 Goudo-cho, Hodogaya-ku, Yokohama-City, Kanagawa, Japan	045-330-5030
8	Aya town miyazaki, Japan		Organic agricultural products and organic processed foods		1128 Minamimata, Aya-town, Higashimorokata-Gun, Miyazaki, Japan	0985-77-0100
9	OKUTANO Organic agriculture system Commission		Organic agricultural products		724-2 Onishi, Fujioka-City, Gunma, Japan	0274-52-4352
10	Ehime Organic Agricultural Association		Organic agricultural products, organic processed foods, organic feeds and organic livestock products		1-4-11 Tsujido, Imabari-Ciiy, Ehime, Japan	0898-48-6326

	Name of organization	Abbreviation	Item to be certified	Certification business area other than Japan	Address	Phone
11	Center of Japan Organic Farmers Group	CJOFG	Organic agricultural products and organic processed foods		6-15-11 Sotokanda, Chiyoda-ku, Tokyo, Japan	03-5812-8055
12	Japan Organic & Natural Foods Association	JONA	Organic agricultural products, organic processed foods, organic feeds and organic livestock products	Overseas	3-5-3 Kyobashi, Chuo-ku, Tokyo, Japan	03-3538-1851
13	Center for Eco-design Certification Co. Ltd		Organic agricultural products, organic processed foods, organic feeds and organic livestock products	Overseas	2-7 Kandatsukasa-machi, Chiyoda-ku, Tokyo, Japan	03-5283-2626
14	Ecocert Japan Limited.		Organic agricultural products and organic processed foods	Overseas	Akasaka Business Court, 4-7-6 Akasaka, Minato-ku, Tokyo, Japan	03-5413-7330
15	Bureau Veritas Japan, Inc.		Organic agricultural products, organic processed foods, organic feeds and organic livestock products	Overseas	Silk Bldg. 2F, 1 Yamashita-cho, Naka-ku, Yokohama-City, Kanagawa, Japan	045-651-4770
16	Nara Prefecture Plant Protection Association		Organic agricultural products		88 Shijocho, Kashihara-City, Nara, Japan	0744-22-8151
17	Japan Grain Inspection Association		Organic agricultural products and organic processed foods	China	15-6 Nihonbashi-Kabutocho, Chuo-ku, Tokyo, Japan	03-3668-0911
18	Japan Food Research Laboratories		Organic processed foods	China	52-1 Motoyoyogi-cho, Shibuya-ku, Tokyo, Japan	03-3469-7132
19	NPO Kumamoto Organic Agriculture Association		Organic agricultural products and organic processed foods		2-5-13 Shinnabe, Higashi-ku, Kumamoto-City, Kumamoto, Japan	096-223-6771
20	International Nature Farming Research Center		Organic agricultural products and organic processed foods		16-3 momoyama-cho, Atami-City, Shizuoka, Japan	0557-85-2001

	Name of organization	Abbreviation	Item to be certified	Certification business area other than Japan	Address	Phone
21	OCIA Japan		Organic agricultural products and organic processed foods	Overseas	3-5-3 Kyobashi, Chuo-ku, Tokyo, Japan	03-6228-6244
22	Japan Fruit Juice Association		Organic processed foods		1-10-1 Shiba Daimon, Minato-ku, Tokyo, Japan	03-3435-0732
23	Organic Certification Association	JOA	Organic agricultural products and organic processed foods		1-23-19 Esaka-cho, Suita-City, Osaka, Japan	06-6330-0823
24	Akatonbo		Organic agricultural products and organic processed foods		670-1 Tsukiokaonsen, Shibata-City, Niigata, Japan	0254-32-1320
25	Yatsugatake organic farmer association		Organic agricultural products		3332-1335 Kobuchisawacho-Kamisasao, Hokuto-City, Yamanashi, Japan	0551-36-4530
26	Overseas Merchandise Inspection Co., Ltd.	OMIC	Organic agricultural products, organic processed foods and organic feeds	Overseas	15-6 Nihonbashi-Kabutocho, Chuo-ku, Tokyo, Japan	03-3669-5184
27	Wakayama Organic Certified Association	WOCA	Organic agricultural products, organic processed foods and organic feeds		996-2 Kemihamahashi, Wakayama-City, Wakayama, Japan	073-499-4736
28	Tsuruoka City		Organic agricultural products		25 Sasabana, Fujishima, Tsuruoka-City, Yamagata, Japan	0235-64-2111
29	Organic Farming Promotion Association		Organic agricultural products, organic processed foods, organic feeds and organic livestock products		2-14-12 Minami-Otsuka, Toshima-ku, Tokyo, Japan	03-5940-2313

	Name of organization	Abbreviation	Item to be certified	Certification business area other than Japan	Address	Phone
30	Nagano Prefecture Agricultural Research Institution		Organic agricultural products and organic processed foods		1177-3 Kitaishidocho, Nagano-City, Nagano, Japan	026-236-2017
31	The Hokunoukai Organic Certification Center		Organic agricultural products, organic processed foods, organic feeds and organic livestock products		1-10 Kita2jonishi, Chuo-ku, Sapporo-City, Hokkaido, Japan	011-242-2285
32	Tokushima Organic Certified Association	TOC	Organic agricultural products and organic processed foods		1-41 Kachidokibashi, Tokushima-City, Tokushima, Japan	088-655-8368
33	ASAC Stands for Axis' System for Auditing and Certification and Association for Sustainable Agricultural Certification	ASAC	Organic agricultural products, organic processed foods and organic feeds	Overseas	3-3-17 Zenkunen, Morioka-City, Iwate, Japan	019-605-3345
34	Association of Certified Organic Hokkaido	ACOH	Organic agricultural products, organic processed foods, organic feeds and organic livestock products		9-15-2-6A Minami1jonishi, Chuo-ku, Sapporo-City, Hokkaido, Japan	011-398-6400
35	Yamagata Agricultural Support Center	YASC	Organic agricultural products		1-9-30 Midori-cho, Yamagata-City, Yamagata, Japan	023-641-1105
36	Environmentally Friendly Rice Network		Organic agricultural products and organic processed foods		1-16-3 Kamisugi, Aoba-ku, Sendai-City, Miyagi, Japan	022-261-7348
37	Japan Inspection Association of Food and Food Industry Environment	JIAFE	Organic processed foods and organic feeds		2-10-3 shinkiba, Koto-ku, Tokyo, Japan	03-3522-2338
38	Tottori Prefecture		Organic agricultural products and organic processed foods		1-220 Higashi-Machi, Tottori-City, Tottori, Japan	0857-26-7415
39	Ooita Organic Agricultural Research Center		Organic agricultural products and organic processed foods		1602-1 Simogori, Oita-City, Oita, Japan	097-567-2613

	Name of organization	Abbreviation	Item to be certified	Certification business area other than Japan	Address	Phone
40	Akita Agricultural Public Corporation		Organic agricultural products		4-1-2 Sanno, Akita-city, Akita, Japan	018-893-6212
41	Japan Eco-system Farming Association	JEFA	Organic agriculturel products and organic processed foods	USA, India, Indonesia, Cambodia, Sri Lanka, Thailand, Taiwan, Korea, China, Philippines, Vietnam, Malaysia, Myanmar and Laos	2-10-10 Higashishinbashi, Minato-ku, Tokyo, Japan	03-4590-0964
42	Okayama Agriculture Debelopment Institute		Organic agricultural products, organic processed foods, organic feeds		798-3 Okanda, Akaiwa-City, Okayama, Japan	086-957-2000
43	Fukushima Prefecture		Organic agricultural products		116 Hiwadamachi-Takakura, Kooriyama-City, Fukusima, Japan	024-958-1708
44	Hokkaido Organic Promoters Association		Organic agricultural products and organic processed foods	Overseas	21-3-1 Oodori-nishi, chuo-ku, Sapporo-City, Hokkaido, Japan	011-676-8386
45	Nagasaki Food Hygiene Association		Organic agricultural products and organic processed foods		3640-3 Koudago, Nagayo-Town, Nishisonogi-Gun, Nagasaki, Japan	095-883-6830
46	Hiroshima Environment and Health Association		Organic processed foods		9-1 Hirosekita-machi, Naka-ku, Hiroshima-City, Hiroshima, Japan	082-293-1514
47	Ishikawa Prefecture		Organic agricultural products		1-1 Kuratsuki, Kanazawa-City, Ishikawa, Japan	076-225-1626
48	Association of organic agriculture certification Kochi corporation NPO		Organic agricultural products and organic processed foods		707－10 Hondo, Shimanto-Cho, Kochi-Gun, Kochi, Japan	0880-29-2970

	Name of organization	Abbreviation	Item to be certified	Certification business area other than Japan	Address	Phone
49	Assistant Center of Certification and Inspection for Sustainability	ACCIS	Organic agricultural products, organic processed foods, organic feeds and organic livestock products	Overseas	6-1-1 Kita7jonishi, Kita-ku, Sapporo-City, Hokkaido, Japan	011-375-0123
50	Japan Institute of Oil & Fats, Other Foods Inspection		Organic processed foods		3-27-8 Nihonbashi-hamacho, Chuo-ku, Tokyo, Japan	03-3669-6723
51	International Organic Technical Association		Organic agricultural products		334 Zaan, Tomigusuku-City, Okinawa, Japan	098-996-1736
52	Shimane Organic Agriculture Association	SOAA	Organic agricultural products, organic processed foods and organic feeds		404-5 Kasibuchi, Misato-Town, Oochi - Gun, Shimane, Japan	0855-75-0017
53	The Mushroom Research Institute of Japan	MRIJ	Organic agricultural products and organic processed foods		8-1 Hiraicho, Kiryuu-City, Gunma, Japan	0277-22-8165
54	GEO CERT, Inc		Organic agricultural products, organic processed foods, organic feeds and organic livestock products	Overseas	1-1-40 Suehirocho, Tsurumi-ku, Yokohama-City, Kanagawa, Japan	045-718-5422
55	LIFE Co., Ltd.		Organic agricultural products and organic processed foods		2-2-24 Higashi-Shinagawa, Shinagawa-ku, Tokyo, Japan	03-5769-7240
56	Organic Certification Center		Organic agricultural products and organic processed foods		5-5-16 Shimoyamate-dori, Chuo-ku, Kobe-City, Hyogo, Japan	078-366-5128

ที่มา: The Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries of Japan

ภายใต้ Act on the Promotion of Organic Agriculture ในปีค.ศ. 2006 กระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมงของญี่ปุ่นได้นิยามคำว่า "เกษตรอินทรีย์" หมายถึง การทำเกษตรที่ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี ยากำจัดศัตรูพืช และพืชดัดแปลงพันธุกรรมในการเพาะปลูก รวมถึงมีเป้าหมายการผลิตทางการเกษตรเพื่อลดการสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries, 2017)